

Husk fradrag i tide

Det er vigtigt at have dokumentation på fradrag, og det er vigtigt at indberette dem i tide. Deadline er 1. maj for lønmodtagere, og 1. juli for personer, der driver virksomhed.

Egne oplevelser på scenen

Scenekunstnere ser man oftere og oftere bruge sig selv og deres egen private historie professionelt. Hans Rønne fortæller om sin barndom og Edhem Jesenković om det at være flygtning.

Eksperimenter kræver is i maven

At arbejde med eksperimenter på teatret, på dansescenerne eller i opera-sammenhæng kræver is i maven. Lønnen er lille, men tilfredsstillelsen ved at skabe noget unikt er stor.

#02 2017

MAGASINET

SCENELIV

SANG • DANS • TEATER • FILM / UDGIVET AF DANSK SKUESPILLERFORBUND

Ny artikelserie:

Her er mit teater

– Sonja Oppenhagen
på Folketeatret

Stor undersøgelse
om skuespilleres arbejdsliv

SEKRETARIAT FOR DANSK SKUESPILLERFORBUND OG FILMEX

541 Trykkeri 016

No. 001
KLIMA-NEUTRAL
TRYKSAG

SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 8 gange årligt.
Oplag: 2.700 eks. - Abonnement: 425 kr. årligt

MAGASINET SCENELIV

Dansk Skuespillerforbund,
Tagensvej 85, 3. sal
2200 København N
Telefon: 33 24 22 00
Fax: 33 24 81 59
Mandag-fredag 9-12 og 13-15.
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve og lign. sendes til:
ck@skuespillerforbundet.dk
Redaktion:
Charlotte Kiberg/Jacob Wendt Jensen
Katja Holm (ansvarshavende).

Annoncer sendes til: Jette Rydder
jr@skuespillerforbundet.dk.
(Debatindlæg, anmeldelser, mindeord osv. må
maks. fylde 2800 anslag inkl. mellemrum.)

Tryk: KLS Grafisk Hus.
Design: FXA

ANNONCEPRISER OG FORMATER (b x h)

Helside annonce (170 x 270) 9.000 kr.
Bagsiden (190 x 260 + beskæring) 9.000 kr.
2/3 side annonce (170 x 192) 6.500 kr.
1/2 side annonce (170 x 133) 5.000 kr.
1/3 side annonce - horisontal (170 x 60) 2.500 kr.
1/3 side annonce - vertikal (54 x 270) 3.500 kr.
Visitkort-annonce (83 x 58) 700 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)
Medlemsannoncer (83 x 58) 350 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)

Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format.
Alle priser tillægges moms.
Særlige annonceønsker:
Kontakt Jette Rydder - tlf. 33 24 22 00

DSF'S BESTYRELSE

Katja Holm (formand), Daniel Bevensee, Adam Brix, Christian Damsgaard, Andreas Jebro, Peder Holm Johansen, Peter Christoffersen, Max-Emil Nissen, Magnus Bruun, Anne Voigt Christiansen, Søren Bang Jensen, Rebekka Lund, Johanne Nørregård-Nielsen, Benjamin Boe Rasmussen, Ulla Ricklander, Andrea Deres (suppleant)

DSF'S SEKRETARIAT

Formand: Katja Holm
Sekretariatschef: Anna-Katrine Olsen
Vicesekretariatschef: Kim Hansen
Kommunikationschef: Charlotte Kiberg
Chefjurist: Maj Hagstrøm
Juridiske konsulenter: Magnus Homann Poulsen, Jørgen Byrdal Kloch Larsen, Morten Lisby
Socialkonsulent: Nanna Møller
Sekretær: Hanne Arlund
Kursuskoordinator: Karin Iwersen
Sekretær for formand og sekretariatschef: Tine Fangel
Regnskabschef og Filmex: Heidi Holm Madsen
Webmaster og Filmex: Jette Rydder
Håndbog og Filmex: Kristine Staffeldt
IT-manager og Filmex: Sengül Kaya-Mortensen
IT-support og Filmex: Kasper Grande
Reception: Bente Wittenborg

DEADLINE TIL NÆSTE NUMMER: 27. MARTS 2017

Kontrakter til FILMEX senest 1. april 2017

Husk at indsende dine kontrakter fra 2016 inden 1. april, hvis de skal med i fordelingen af rettighedspenge i år. Kontrakter fra 2014 og 2015, som du ikke har indsendt tidligere, skal Filmex også have senest 1. april 2016, hvis de skal med i fordelingen. Det drejer sig om kontrakter inden for film, tv, radio, dubbing og reklame.

FILM OG TV

Husk samlet honorar, hvis det ikke fremgår af kontrakten.

DUBBING

Husk en opgørelse over, hvad du har tjent på hver produktion, både studiehonorarer og udnyttelseshonorarer. Indsend evt. dine tidsforbrugsopgørelser, der viser hvor mange sessions og timer, du har haft. Vi får automatisk kontrakter/opgørelser fra SDI Media og Camp David, så dem skal du ikke indsende.

REKLAME

Kontrakten skal indeholde både studiehonorar, udnyttelseshonorar og evt. antal spots, hvis der er flere. Reklamekontrakter fra SDI Media skal indsendes.

DANMARKS RADIO

Kontrakter fra DR's egenproduktioner skal du ikke sende ind. Vi får oplysningerne fra DR. Vær opmærksom på, at kontrakterne skal være på overenskomstkode 10xx til 15xx. Medvirker du i en af DR's enterprise-produktioner, skal du selv sende kontrakter ind. Send kun kopier.

NemKonto: Filmex afregner via NemKonto. Ønsker du ikke udbetaling på denne måde, så kontakt os.

Vi forventer at udbetale rettighedspenge i slutningen af september 2017.

**Har du spørgsmål til filmex,
så kontakt os på telefon 33 24 22 00**

Invitation til generalforsamling og forårsfest

Så er det igen blevet tid til Dansk Skuespillerforbunds generalforsamling, til bestyrelsesvalg og ikke mindst til vores store sommerfest. Det sker **21. maj 2017 på DGI-byen, Tietgensgade 65, 1704 København V.** Vi begynder kl. 12.15, men man kan indskrive sig allerede kl. 11.30.

Forårsfest

Vi håber, rigtig mange vil være med til at afslutte en spændende dag i faglighedens tegn med en festlig aften, når vi inviterer til forårsfest med musik, hygge og god mad direkte efter generalforsamlingen. Drikkevarer kan købes til rimelige priser.

Livetransmission

Som en særlig service til dig, der bor langt væk eller af andre grunde ikke kan deltage, er der også i år mulighed for at se og høre generalforsamlingen på din tablet eller smartphone. Skal du følge generalforsamlingen fra din mobil eller tablet, er det eneste, du skal gøre, at downloade app'en CPOBit og oprette en profil med den email-adresse du har opgivet til forbundet. Vil du benytte pc sender vi inden generalforsamlingen et link til alle de medlemmer, der har mulighed for at følge generalforsamlingen live.

Stiller du op?

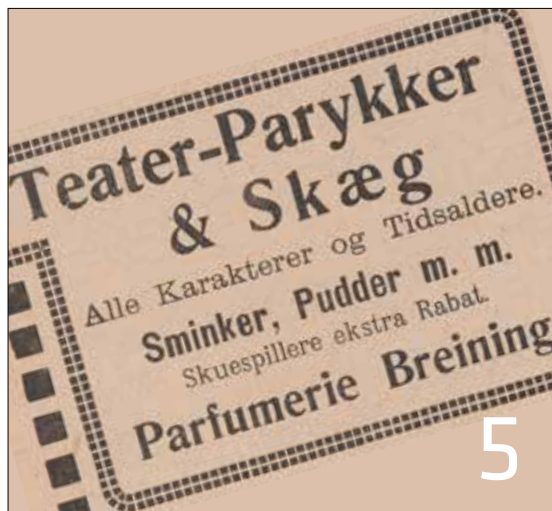
Hvis du har lyst til at stille op til bestyrelsen, kan du melde dig frem til 11. marts. Husk endelig, at din tilmelding skal være vedlagt en personlig præsentation på højst en halv A4-side.

Indkaldelse

14 dage før generalforsamlingen modtager alle medlemmer – som noget nyt – indkaldelsen på mail. Derfor er det ekstra vigtigt, at du sikrer dig, at vi har din mailadresse, og at den stadig gælder. Du kan selv tjekke og rette dine kontaktoplysninger i Skuespillerhåndbogen, men hvis du får problemer, er du velkommen til at kontakte Hanne Arlund.

Hvis du af den ene eller anden grund ønsker at blive ved med at modtage indkaldelserne med posten, har du fortsat mulighed for det, men så skal du skrive til os og gøre os opmærksom på det.

#02 2017

5

DENGANG I 1910'ERNE

5

I en ny historisk serie kan du komme en tur med tilbage i tiden og opleve, hvad medlemmerne af Dansk Skuespillerforbund beskæftigede sig med i gamle dage. I 1910'erne handlede det blandt andet om bekymringer for, om nu de kvindelige skuespillere på københavnske teatre, kunne komme sikkert hjem efter natteprøver. Vi begynder i 1910'erne og bevæger os frem gennem de efterfølgende årtier i løbet af de kommende numre af Sceneliv.

ARBEJDSLIVSUNDERSØGELSE

6

Lige præcis 251 medlemmer af Dansk Skuespillerforbund har i de forløbne måneder ladet sig interviewe om deres arbejdsliv. Hele undersøgelsen kan læses på forbundets hjemmeside, og det er ikke så lidt af en øjenåbner. I nærværende blad kan du læse et udpluk. Scenekunstnerne har mange forskellige arbejdsgivere og en del af dem er nervøse for økonomien og fremtiden i branchen.

HER ER MIT TEATER

– SONJA OPPENHAGEN PÅ FOLKETEATRET

10

I de kommende numre af Sceneliv besøger vi nogle af landets teatre og bliver vist rundt af en stedkendt skuespiller. Vi begynder på Folketeatret, hvor Sonja Oppenhagen har arbejdet i fire forskellige årtier. Hun fortæller om dengang, hun pludselig stod med et gebis i hånden, og om hvad garderoben og skræddersalen betyder for hende. Et spøgelse og et farligt sort hul spiller også mystiske biroller i fortællingen.

SELVOPLEVELSE

14

Det sker stadig oftere, at scenekunstnere bruger deres eget liv professionelt. Vi har mødt to eksempler på soloperformancefestival i Aarhus og Herning. Hans Rønne fortæller om sin barndom, bruger den som motor til at berette om Abraham, en central figur i både Toraen, Biblen og Koranen. Edhem Jesenković, flygtning fra det der var Jugoslavien, fortæller i bevægelse og lyd om at flygte uden nogensinde at nå frem.

EKSPERIMENTER I GRØFTEKANTEN

18

Dramaturg og instruktør Christian Lollike, danser og koreograf Tina Tarpgaard og operasanger og organisator Hetna Regitze Bruun har mindst én ting tilfælles. De arbejder med deres fag på grænsen af den etablerede verden og definitivt et godt stykke fra midten af vejen. Mød en verden af operaforestillinger i private hjem, egensindig manuskriptskrivning og selvlysende alger i danseforestillinger.

FORSIDEFOTO:

Sonja Oppenhagen. Foto: Sarah Bender.

Foto: Sarah Bender

10

Foto: Simon Jeppesen

14

Foto: Frida Gregersen

18

Første døve teaterchef

Tyst Teater har været en del af Riksteatern siden 1970'erne med teaterkunst, som vises med tegnsprog. For første gang nogensinde får teatret nu en chef, der selv er døv. Fra 1. marts overtager 35-årige Mindy Drapsa chefstolen, skriver hjemmesiden Loud. Forud for tiltrædelsen sagde hun:

”Det er en ære at være den første døve person, som bliver leder hos Tyst Teater. Min vision bliver at udvikle og styrke Tyst Teater med min unikke viden om døves kultur og tegnsprog, således at vi hylder mangfoldigheden i samfundet.”

Mindy Drapsa kommer fra produktionsvirksomheden Dramaski, som hun stiftede med sin kollega Filip Burman tilbage i 2008. Drapsa har en fortid i svensk tv, men har også tidligere stået for forestillingen 'Ljuset i sprickan' på teatret. Kunstnerisk chef på Tyst Teater er stadig Josette Bushell-Mingo.

Hvidt er OK siger Downton Abbey-skaber

Inden for både ligestilling og etnisk diversitet tager man stormskridt i teatret i disse år, og nu er debatten blusset op igen i flere engelske aviser. Julian Fellowes, der skabte 'Downton Abbey', har tilladt sig at stille spørgsmålstegn ved, om diversitet i casting af skuespillere er rimeligt, når der er tale om en historisk musical? Det rapporterer flere engelske aviser. Hans holdning er, at periodedrama eller musicals fra gamle dage ikke burde ligge under for det samme pres i forhold til aktuelle teaterstykker, når det gælder om at afspejle det nutidige samfunds etniske sammensætning. A pro pos den aktuelle musical 'Half A Sixpence', der er baseret på H. G. Wells roman 'Kipps' fra 1905, sagde dramatikerne til teaterhjemmesiden The Stage:

”Der er absolut ingen grund til, at nutidige dramaer ikke skal afspejle den verden, vi lever i. Men 'Half A Sixpence' foregår i 1900-tallet i en kystby, og her er vi et helt andet sted. Jeg ser frem til, når ingen blinker ved synet af en sort Othello eller en sort Henry V. Men i denne her sammenhæng ville samme tankegang virke usandfærdigt.”

Nyt udefra

Imelda Staunton i Virginia Wolf

Nu kan man snart igen se Imelda Staunton i Westend i London. Fra 9. marts til og med 27. maj, spiller den Oscar-nominerede skuespiller hovedrollen i 'Hvem er bange for Virginia Wolf?'. Det var i Mike Leighs 'Vera Drakes hemmelighed' (2004), at hun brød igennem i biograferne og senest har den 60-årige skuespiller også været med i film som 'Pride' og 'Maleficent'. Edward Albees stykke, som Frits Helmuth og Ghita Nørby blev indbegrebet af herhjemme, kommer til at køre i en begrænset periode på 13 uger. Conleth Hill – kendt som Lord Vary i 'Game of Thrones' – spiller den anden del af det lettere fordrukne og giftige ældre akademikerægtepar, der inviterer et sæt yngre kolleger på middag. Det hele foregår på The Harold Pinter Theatre, og billetter fås fra godt og vel 200 kr. (mest til folk udstyret med både temperament, kikkert og periskop) og op til 700 kroner, hvis man vil sidde tæt på scenen. Tidligere har Michael Billington i The Guardian skrevet om Edward Albees stykke: ”Nu da USA har sin egen form for post-sandhed i politik, virker det oplagt at genoplive Albees mesterværk, der handler om faren ved at leve i en verden af illusioner.”

Clive Owen tilbage på teatret

Nyhedssiden broadway.com skriver, at Clive Owen er tilbage på en teaterscene på Broadway til oktober i et stykke instrueret af rutinerede Julie Taymor. Det bliver i David Henry Hwangs 'M. Butterfly'. Stykket er inspireret af Puccinis opera 'Madame Butterfly'. Omdrejningspunktet i handlingen er forholdet mellem en fransk diplomat (René Gallimard), der skal spilles af Clive Owen, og sopransangeren Song Liling fra operaen i Beijing. De er sammen i mere end 20 år, indtil Songs sande identitet afsløres. Song er ikke blot spion men også i virkeligheden en mand, viser det sig. Julie Taymor siger om stykket: ”'Mr. Butterfly' er som en kinesisk æske, hvor man for hvert nyt lag opdager endnu et lag af essensen i historien. For mig er det en ekstraordinær mulighed at arbejde sammen med Clive Owen i en så kompleks karakter. Ham har jeg gerne villet arbejde sammen med i mange år.” I skrivende stund er det ikke offentliggjort, hvem der skal spille stykkets anden hovedrolle. Premieren er sat til 26. oktober.

Foto: Gerhard Kossner

DET VAR ENGANG I 1910'erne

Sjoflet af nattens urolige elementer

På forsiden et af de første numre af medlemsbladet stod der: "Dansk Skuespiller Forbunds medlemmer bedes ved indkøb særlig støtte de forretninger, der averterer i vort blad samt henvise de forretninger, med hvem de handler, til at avertere i forbundets medlemsblad." Men der var også andre opfordringer. Under mærket "K", står følgende indlæg:

"Kære medlemsblad! Tak fordi du kom og åbnede munden på mange af os, der hidtil har måttet tie! Det er nærmest af hensyn til vores kvindelige medlemmer, at dette skrives. Jeg har nemlig ikke en, men mange gange været vidne til at direktørernes, i dette tilfældige navnlig forstadsteatrenes, har holdt natgeneralprøver til kl. 3-4 om morgenen, og derefter uden samvittigheds-skrupler har ladet det kvindelige personale gå hjem. De som har råd til det har taget en bil, men de som kun fortjener 50-100 kr. om måneden er under hjemturen udsat for at blive antastet og sjoflet af nattens urolige elementer. Mon ikke direktørerne i tilfælde af prøver om natten bør vise sig generøse og stille biler til disposition? Prøven fordyres ganske vist med 10-15 kr., men er bevidstheden om at teatrets damer kommer godt hjem, ikke meget mere værd?"

Redaktionen svarede:

"Ja! Vi har vist let ved at blive enige om dette lille spørgsmål. Og når vore direktører ser dette lille ønske fremsat, vil de måske også forstå, at de gennem sådanne små elskværdigheder med lethed vil kunne erobre en hengivenhed, der sikkert i mange tilfælde vil komme dem selv og teatrets arbejde til gode."

Klassiske fortælletricks

Signaturen J. P. B. har i 1912 muntret sig med at remse klassiske teatertricks op under overskriften 'Virkemidler på scenen'. Idéen var at man lige så godt kunne nøjes med at bruge velafprøvede tricks, som erfarne folk havde fundet ud af virkede. Her er de ti bedste:

1. *Revolveren*: Som i det afgørende øjeblik ikke vil gå af. Hvilken dirrende spænding har det ikke fremkaldt! Og hvornår har et detektivdrama uden dette point gjort virkelig lykke?
2. *Nyseanfald under elskovsscener*: Skal et lystspil indbringe over 20.000 kroner vil det være letsindigt at forsøge sig uden nysen.
3. *Dialekt*: En hvilken som helst dialekt sparer komikeren for at karakterisere.

4. *Citater*: Kan man ikke finde på noget andet, lader man en af personerne deklamere et digt af Goethe eller Heine. Midt i digtet falder tæppet – en bekvem afslutning, som oven i købet tager sig godt ud.

5. *Hotel*: Tvangsfrit mødested for alle de i stykket beskæftigede personer. Om ønskes kan komikeren løbe rundt i underbenklæder.

6. *Småbørn*: Er uundværlige som rekvisit for tilvejebringelse af højere stemning. Forældre kan også finde hinanden igen gennem barnet.

7. *En lam arm*: Gør sig godt i arbejderstykker. Altid rettet mod fabriksherren.

8. *Storm*: Udenfor hyler stormen. Meget effektfuldt, hvis den elskede er sømand, eller hvis barnet er ude i skoven for at plukke jordbær til den syge moder.

9. *Fremmedord*: Må kun udtales fejlagtigt. Huset vrider sig af latter.

10. *"Stop! Jeg har en idé!"*: Bruges når man absolut ikke kan finde på noget andet.

De gode gamle dage

Selv om den første udgave af det logisk benævnte "Dansk Skuespillerforbunds Medlemsblad" først udkom i 1910, stammer fagforeningen tilbage fra 1904. Og der har været skuespillere i Danmark længe før. I nummer 2 i 1910 fortæller Sophus E. Neumann om de gode gamle dage tilbage fra slutningen af 1800-tallet. Vi bringer et mindre uddrag her. Hvor det har været nødvendigt at ændre sproget til nutidsdansk er dette gjort:

"Tiderne veksle! Andre tider, andre forhold, disse ord passer overalt, ikke mindst i teaterverdenen, og ser jeg tilbage på årene, der er gået, siden jeg i tresserne debuterede som skuespiller på Casino Teater, kan jeg ikke andet end udbryde: Oh hvor forandret! Skal vi kaste et blik tilbage på hine svundne dage? Der stilledes den gang ikke de fordringer til skuespillerne som nu. Sommerferien var tre måneder. Skuespillerne fik dengang udleveret gratis håndklæder, sminkeklæder, to stearinlys hver aften, parykker, skæg og pomade til at tage sminken af med. Trikot, fjer og alle beklædningsgenstande leveredes af teatret. Al ekstratjeneste honoreredes. Publikummerne var ikke så forvænt som nu med udstyr og kostbare dekorationer. Den megen tale om skuespillernes langt større indtægter nu til dags, må der tages på med lidt varsomhed, man må ikke glemme, man levede langt billigere dengang og i dag må skuespillerne selv udrede langt større udgifter."

Scenekunstneres arbejdsliv er fragmenteret

En undersøgelse af medlemmerne af Dansk Skuespillerforbunds arbejdsliv viser, at det ikke altid er lige let at stykke et liv som skuespiller sammen. Skuespillere, dansere og operasangere har derfor en stor vilje til at beskæftige sig i bredden. For det kræver sin kvinde og sin mand at have en identitet som kunstner.

Af Jacob Wendt Jensen

I november måned foretog analyseinstituttet Megafon en anonym undersøgelse af 250 medlemmer af Dansk Skuespillerforbunds arbejdsliv ved at ringe dem op og bede dem svare på en lang række spørgsmål. I scenefagene er det ofte omstændeligt at få arbejde nok til et helt arbejdsliv, og undersøgelsen viste da også, at omkring en tredjedel af både kvinder og mænd synes, det er svært at få job. I dobbelt så mange tilfælde som mændene synes kvinderne, at det er "svært eller meget svært at få arbejde." Dét sagde hele 44 procent af kvinder under 40 år, mod kun 23 procent af mændene i samme kategori.

Den økonomiske usikkerhed forbundet med situationen betyder, at mere end en tredjedel af medlemmerne af Dansk Skuespillerforbund har overvejet at droppe deres fag, og jo yngre medlemmer man spørger, jo større er tallet. Ud af de medlemmer, der overvejer at gå ud af deres fag, peger syv ud af ti på den økonomiske usikkerhed som årsag hertil.

Mange bække små

For at få livet og indtægterne til at hænge sammen har 28 procent af Dansk Skuespillerforbunds medlemmer inden for det seneste år haft mere end fem forskellige arbejdsgivere. Og de fem forskellige arbejdsgivere har opereret inden for minimum tre forskellige felter i branchen. For eksempel scenekunst, film/tv, forumteater eller undervisning.

"Det bekræfter den opfattelse, jeg havde af vores branche," siger formand Katja Holm og fortsætter:

"Fordi vi som skuespillere arbejder i et meget vanskeligt felt, er det afgørende, at vi som fagligt forbund, trods svære odds, bliver ved med at arbejde på et bedre dagpengesystem. Det vil sige, at vi arbejder videre for et bedre dagpengesystem, bedre løn og bedre arbejdsvilkår. Men det vil også sige, at vi skal arbejde for udvidelsen af vores arbejdsområder, hvor vi bl.a. skal overveje, hvor skuespillere også kan bruge deres kompetencer. I visse kredse er det overset, hvor højt det faglige niveau i vores håndværk egentlig er. Vores medlemmer formår at gøre noget, som ingen andre faggrupper formår.

Eksempelvis arbejder mange skuespillere inden for hospitalsvæsenet og kriminalforsorgen blandt andet som, min betegnelse, "menneskelige marsvin". Vi har nogle redskaber, som ingen andre har nemlig det, at vi kan agere andre mennesker ud fra empati, indlevelse og forståelse, krydret med den situation, vi nu er sat i. Uden blusel, uden afstand og uden forbehold. Derudover har vi også en umiddelbar fleksibilitet i forhold til vores arbejde som sådan. Vi kan håndtere det at få nye kolleger med dags varsel og i kort tid, modtage ordrer fra mennesker vi har mødt en halv time tidligere, samt rive teltpælene op og flytte efter jobbet. Det kender jeg ingen andre brancher, der kan udover de andre kunstneriske brancher," siger Katja Holm.

Arbejdsløshed og ligestilling

At arbejdslivet er sammensat som et kludetæppe kan skabe en vis utryghed, som også er at spore i branchen. Af de kvindelige skuespillere beskriver 45 procent, at de føler, at deres økonomiske situation er utryk. Det mener også 31 procent af de mandlige skuespillere. Både mænd og kvinder peger på "nedskæringer" som en grund til den økonomiske utryghed. I kategorien af medlemmer over 40 år, svarer hele 69 procent af kvinder, at de er berørt af nedskæringer, mod 48 procent af mændene i samme kategori.

SPØRGSMÅL OG SVAR

Hvor mange arbejdsgivere har du haft inden for det sidste år?

Vægt: Køn, alder, postnummer og faggruppe - 251 resp.

0	33	13%
1-5	151	60%
6-10	39	16%
11-15	12	5%
16+	12	5%
Ved ikke	4	2%
Total	251	100%

Mere end 5 arbejdsgivere inden for seneste år:

Dansere:	23%
Koreografer:	26%
Musicalperformererne:	7%
Operasangere:	40%
Skuespillere:	25%

- 28% har haft mere end 5 arbejdsgivere
- 38% af medlemmer ml. 40-49 år, har haft mere end 5 arbejdsgivere inden for seneste år.
- Ingen betydelig forskel ml. mænd og kvinder

Frygten for arbejdsløshed er håndgribelig, men der er også mange scenekunstnere, der overvejer at droppe ud af deres fag. Jo ældre kvinderne bliver, jo mere gør de sig disse overvejelser, mens det forholder sig omvendt med mændene.

”Desværre afspejler undersøgelsen også hvordan det står til med ligestillingen i vores fag. Der er stadig noget at arbejde for på kvindernes vegne. Endvidere kan man se, hvor psykisk påvirkede vi er af frygten for ikke at få arbejde. Frygten for arbejdsløshed er noget vi må leve mere med end de fleste i det omkringliggende samfund. Procentsatserne omkring nervøsitet for arbejdsløshed er meget høje, og det giver en ekstrem høj grad af tilpasning og en stor robusthed, der fører en sjældent stolthed over arbejdet med sig,” siger Katja Holm

Kunst og kultur ikke værdsat

Identiteten som skuespiller, operasanger eller danser er stærk, men følelsen af at være anerkendt er ikke altid lige stærk. 54 procent af kvindelige skuespillere og 45 procent af mandlige skuespillere føler ikke, at kunst og kultur er værdsat i samfundet.

Procentsatserne varierer dog meget fra faggruppe til faggruppe. For eksempel mener 50 procent af skuespiller ikke at kunst og kultur værdsættes i samfundet, mens sammenlignelige tal er helt oppe på 74 procent for koreografer og 72 procent for operasangere. Sammenlagt føler 74 procent af de adspurgte dog, at de personligt respekteres som kunstnere.

”Når man skærer ned, eller ikke tilfører midler til kunsten og samtidig kræver diverse afrapporteringer, skal der ikke sættes vildt. Så skal både film og teater sætse en smule mere sikkert. For vores medlemmer må dette synes som et vanvittigt paradoks. Op mod en premiere er det hele fantastisk og smukt og anmeldelser og PR. Men få dage efter kan man læse, at folk vil skære ned på kunststøtten, eller også må vi – endnu engang se at kunsten nedprioriteres eller slet ikke nævnes. Det er meget

desillusionerende. Så vi er både dem alle vil sidde ved siden af til middagen, hvor vi bliver udspurgt om alverden, hvad angår kunsten, og samtidig gider politikere ikke rigtig lytte eller tale om kunsten,” siger Katja Holm.

ANDRE KONKLUSIONER I RAPPORTEN

Pension

- 41 procent af DSFs medlemmer har ikke haft et job med arbejdsgiverbetalt pension inden for det seneste år.
- Mere end halvdelen af de adspurgte sparer ikke op til pension.
- To tredjedele af medlemmerne mellem 40 og 49 år har ikke råd til at spare op til pension.

Løn

- Kun godt en femtedel får deres løn udbetalt som A-indkomst.

Dagpenge

- Godt en fjerdedel af medlemmerne har inden for det seneste år modtaget dagpenge og/eller supplerende dagpenge.

Hvor meget af det arbejde du har haft i løbet af det seneste år, er inden for dette fag?

Vægt: Køn, alder, postnummer og faggruppe - 251 resp.

0 - 25%	61	25%
26 - 50%	26	11%
51 - 75%	16	6%
76 - 100%	143	58%
Total	245	100%

Mindre end halvdelen af seneste års arbejdsliv på primært fag:

Dansere:	39%
Koreografer:	26%
Musicalperformerne:	26%
Operasangere:	27%
Skuespillere:	36%

- 36% har brugt mindre end halvdelen af deres arbejdsliv, det seneste år, på deres primære fag
- 58% af har udelukkende arbejdet med deres primære fag inden for seneste år.
- Ingen betydelig forskel ml. mænd og kvinder.

Jeg føler at kunst og kultur bliver værdsat i samfundet

Vægt: Køn, alder, postnummer og faggruppe - 251 resp.

Helt enig	28	11%
Overvejende enig	56	22%
Hverken/eller	39	16%
Overvejende uenig	73	29%
Helt uenig	51	20%
Ved ikke	4	2%
Total	251	100%

Mener ikke kunst og kultur bliver værdsat i samfundet:

Dansere:	24%
Koreografer:	74%
Musicalperformerne:	17%
Operasangere:	72%
Skuespillere:	50%

- 49% mener ikke at kunst og kultur bliver værdsat i samfundet.
- Heraf mener 52% af kvindelige kunstnere og 46% af mandlige kunstnere, ikke at kunst og kultur bliver værdsat.

DET LAVER VI OGSÅ

En tredjedel af skuespillerforbundets medlemmer har inden for det seneste år haft arbejde, som ikke var kunstnerisk relateret. Mød tre skuespillere der arbejder som henholdsvis gamemaster, turistguide og projektkoordinator som understøttelse af og inspiration til den mere traditionelle skuespillergerning.

Af Thomas Hansen

Gamemasteren

Med rank holdning og god bundklang i stemmen tager Johanne Wang-Holm mod aftenens første gæster. De fem mænd – hvoraf hele tre hedder Michael – skal om et øjeblik ganske frivilligt låses inde i et rum i 60 minutter, hvor de skal løse en række gåder for at komme ud. Den type fredagsunderholdning kaldes et escape room og oplever stigende popularitet. 30-årige Johanne Wang-Holm er gamemaster og gennemgår hurtigt, men præcist konceptet og reglerne for den næste time.

"Selvom det selvfølgelig er det samme, jeg siger hver gang, prøver jeg alligevel altid at peppe det op ud fra, om det er en teambuilding, en polterabend eller hvad det nu kan være, og på en eller anden måde have en fornemmelse for mit publikum. Uden de selvfølgelig er der for at se mig, forsøger jeg at få en fornemmelse af menneskene og bruge det i måden, jeg præsenterer reglerne på," siger Johanne Wang-Holm, der i 2010 blev uddannet skuespiller fra skolen East 15 i London, hvor hun boede frem til september 2015.

Hun er som så mange andre af skuespillerforbundets medlemmer en af dem, der i løbet af det seneste år har haft et job, som ikke var relateret til kunstnerisk arbejde. Resultater fra forbundets arbejdslivsundersøgelse viser, at 32 procent af medlemmerne lander i den kategori. Tendensen er jævnt fordelt på dansere, koreografer, skuespillere og andre medlemsgrupper.

Indblik i mennesker

De fem mænd, der er på besøg hos Johanne Wang-Holm og hendes arbejdsgiver, Brain Game CPH, bliver lukket ind i et rum, som er taget ud af en scene fra David Finchers nyklassiker 'Seven' – inklusiv et lig, der sidder med hovedet nede i en dyb tallerken. Fra det nærliggende kontrolrum sætter hun spillet i gang med et tryk på en knap. Det stemningsfulde og alt andet end hyggelige soundtrack fra filmen omslutter deltagerne, som nu har 60 minutter til at komme ud.

"De andre gamemasters siger, at de synes, at det er dejligt at se, når det er mig, der præsenterer, fordi de kan mærke, at min stemme ændrer sig. Der kommer lidt mere selvtillid i den, så gæsterne også kan se og høre, at de er i gode hænder, når de bliver lukket inde," fortæller Johanne Wang-Holm som svar på spørgsmålet om, hvordan hun kan bruge sin baggrund som skuespiller, når hun er gamemaster.

Johanne Wang-Holm har haft mange folk gennem de tre forskellige escape rooms, som Brain Game har på 1. sal i Gothersgade i Københavns indre by, siden hun begyndte i jobbet som gamemaster i maj sidste år. Jobbet har sikret hende en indtægt, mens hun har forsøgt at få opbygget et netværk i Danmark. I skrivende stund øver hun om dagen til stykket 'After Miss Julie', som får premiere på Krudttønden 22. februar. Derfor passer det fint ind at kunne arbejde som gamemaster om aftenen.

På kontrolrummets skærme, hvor Johanne Wang-Holm kan følge slagets gang og give en hjælpende hånd om nødvendigt, er hun gang på gang vidne til spændende skift i dynamikkerne i den gruppe, som er lukket inde.

"Der kan jeg hurtigt se, hvordan der er nogen, der starter stille og roligt ovre i et hjørne, men som bliver mere selvsikre, når de har løst en lille gåde eller har været med til at få holdet på den rigtige vej. Så man kan mange gange se en udvikling fra starten af spillet til slutningen. Det, synes jeg, er enormt interessant," siger hun.

Netop det element kan ifølge hende være værdifuldt for hendes fremtidige roller på teatret.

"Når man påtager sig en rolle med et manuskript og en rejse for den karakter, så er det jo interessant at se, hvor hurtigt den rolle egentlig kan ændre sig inden for en time i et spil. Jeg får et indblik i, hvad der sker inde i hovedet på folk, og hvad det er, der sker i gruppesammenhænge. Det kan jeg bruge til at lave en rolle, som ændrer sig og er menneskelig, fordi vi ændrer os jo alle sammen hele tiden."

Turistguiden

"Det er ret fleksibelt. Det er en meget stor fordel, må jeg nok sige. Hvis jeg tog et fast ni til fem-arbejde, ville jeg ikke have mulighed for at arbejde som skuespiller."

Dansk-italienske Michele Melega nyder rammerne i hans job som turistguide. Efter mange år i Italien, hvor han også er uddannet på Statens Teaterskole i Rom i 1986, tog han for to år siden fast ophold i Danmark. Han meldte sig straks ind i skuespillerforbundet for at forsøge at slå igennem. Indtil videre har han dog mest haft roller i italienske film- og tv-produktioner.

I mellemtiden søgte og fik han sidste år job som turistguide for udenlandske krydstogtspassagerer, der lægger til i Københavns havn. Her har han typisk en dag til at vise hovedstadens mest oplagte seværdigheder frem, inden turisterne sejler videre.

"Det handler om at give en god oplevelse til folk, hvilket er det samme, som skuespillere gør, når de optræder på en scene. Det skal være så troværdigt som muligt og ikke bare være en kedelig opremsning. Der skal gerne blandes anekdoter og sjove historier ind," siger Michele Melega.

En levende encyklopædi

Hans baggrund som skuespiller kommer ham også til gode, når han skal huske diverse fakta om Christiansborg, Tivoli og resten af byen.

"Det er klart, at du som skuespiller forbereder dig ved at lære dine replikker udenad. Men også som turistguide skal man forberede sig. Man skal huske mange datoer og ting og sager. Samtidig skal jeg være troværdig, så det ikke bare lyder som noget pis, jeg fyrer af," siger Michele Melega og fortæller om en italiensk turist, der med beundrende øjne havde udråbt ham til "en slags levende encyklopædi".

Den dag havde han godt tag på sit publikum. En vigtig evne for en turistguide.

"Når man spiller på teater, er der mange skuespillere, der vil fortælle dig, at det altid er en anderledes fornemmelse. Nogle gange kan man mærke gode vibrationer, mens det andre gange måske ikke går så godt. Det er det samme med at være turistguide. På den måde hjælper det også mit arbejde som skuespiller at tale til mennesker og reagere på, hvad de siger," udtaler Michele Melega, der i det kommende sommerhalvår for første gang skal have en gruppe danskere med i udlandet, når turen går til henholdsvis det sydlige Italien og sydlige England med rejsebureauet Kulturrejser.

Foto: Skuespillerhåndbogen.

Projektkoordinatoren

For tre år siden røg Ole Jakobsen ud af dagpengesystemet. Grundet hans alder blev den i dag 61-årige skuespiller sendt i seniorjob af Mariager Kommune. På det tidspunkt havde kommunen vedtaget et nyt projekt, der skulle aktivere fleksjobbere. Men hele projektet var så nyt, at der endnu ikke var nogen folk ansat i det, da Ole Jakobsen begyndte at tage fat på at fylde de praktiske rammer ud.

Derfor kom han også med i ansættelsesudvalget, da stillingen som projektkoordinator skulle besættes. Trods 32 ansøgere fra folk med en solid baggrund i det kommunale og fire ansættelsessamtaler var chefen med den afgørende stemme ikke helt overbevist.

"Da jeg så kom hjem, blev jeg ringet op fra den øverste leder, der spurgte mig, om jeg ville have jobbet. Så jeg var lige pludselig projektkoordinator, hvor jeg blev løftet ud af seniorjobbet og op i en stilling på ordinære vilkår," fortæller Ole Jakobsen, der betingede sig, at han ville have plads til teaterarbejde, når det dukkede op.

Nærvær i samtalerne

Hovedopgaven i Ole Jakobsens stilling var at hjælpe kommunens fleksjobbere tilbage i arbejde. Deres kompetencer skulle afklares og udvikles, og de skulle motiveres, så de kunne møde til tiden og generelt være stabile. Her spillede den personlige samtale en helt central rolle.

"Nærvær betyder jo alt for en skuespiller. Og det brugte jeg. Nogle af mine kollegaer syntes, at det var uprofessionelt, at jeg satte min egen person ind. Det, synes jeg, tværtimod er professionelt. For hvordan skal man få en ordentlig samtale, hvis ikke man selv vil investere sig i den?" spørger Ole Jakobsen retorisk.

Han syntes, at det var fantastisk at opleve, at de kompetencer, han havde lært som skuespiller, kunne bruges helt lavpraktisk til andet end kunst.

"Alle steder efterlyser man omstillingsparathed. Og er der nogen, der er det, så er det altså skuespillere. Vi er jo vant til konstant at tilegne os ny viden og nye evner," siger han.

Projektet med fleksjobberne var oprindeligt sat til at løbe i tre år. Men efter to ændrede de økonomiske betingelser sig, så det blev besluttet at lukke det ned. Ole Jakobsen havde ellers været med til at stable en succes på benene, som fik ros fra politikere og fagchefer i kommunen. Faktisk var de ved at overflødiggøre sig selv, da der ikke var flere fleksjobbere tilbage i kommunen.

Selvom Ole Jakobsen er glad for sin tid som projektkoordinator, understreger han, at han aldrig kunne forestille sig at have haft et helt liv inden for det kommunale. Dertil er systemet for stift til hans smag. Til gengæld har han været en god ambassadør for teatret undervejs.

"Alle mine kollegaer – jeg tror, at de var 60 – var inde at se den sidste forestilling, jeg lavede på Svalegangen. De syntes godt om det og er begyndt at gå mere i teatret."

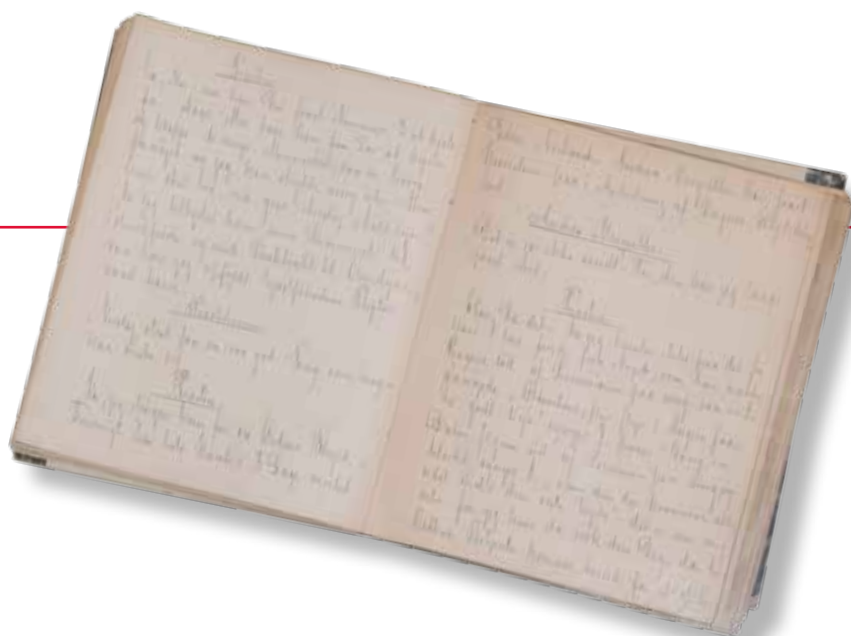
Foto: Skuespillerhåndbogen.

HER ER MIT TEATER

Sonja Oppenhagen og Folketeatret

Folketeatret er et teater i København, hvor de største skuespillere gennem tiderne har følt sig hjemme. Sarah Bernhardt har optrådt på gæstevisit og der står en buste af Poul Reumert. Af andre store navne kan nævnes Lily Broberg, Marguerite Viby og Ove Sprogø, der nærmest havde fast garderobe på teatret. Og Sonja Oppenhagen.

Af Jacob Wendt Jensen

Sonja Oppenhagen indvilligede i at gå en tur med rundt på teatret med Sceneliv og fortælle om sine oplevelser en af de første dage i februar. Nogle dage efter premieren på 'Den politiske kandestøber'.

"Jeg har været freelanceskuespiller siden 1971 og har altid haft arbejde. På den baggrund er det jo vidunderligt med mellemrum at vende tilbage til sådan et hus som det her på Folketeatret. Det bliver langsomt en del af ens hjem, føler man, fordi man er her i så mange timer. Gladsaxe Teater eksisterer ikke mere, Det Ny Teater opfører mest musicals, så der er ikke så mange af denne her slags scener tilbage. Der er i det hele taget færre teatre i København. Det betyder meget for mig, at Folketeatret er et stort levende teater med alle de forskellige relevante afdelinger samlet på ét sted. Kostumeafdeling, værksted, parykmager og det hele. Alt det, der hører med omkring teatret, er her stadigvæk. Vi kan ikke lave et godt teaterstykke, uden alle afdelinger fungerer. Det er sørgeligt, hvis funktionerne lægges ud af huset. Det gør stedet levende og organisk i modsætning til, hvis der kun var kontorer og en scene," siger Sonja Oppenhagen.

Gebis på afveje

A pro pos selve scenen, så er det her vores rundtur begynder. Der er plads til 568 i salen, og det mærkes tydeligt, at akustikken er god. Rummet er meget smukt og harmonisk og ligner en mindre udgave af gamle scene på Det Kongelige Teater.

"Man kan sagtens tale rummet op uden mikrofoner. Når vi bruger dem i dag, har det noget at gøre med, at vi også skal på turné med vores stykker, så på den måde kan vi få justeret alt det lydmæssige fra begyndelsen. På turné spiller vi jo i mange forskellige rum, hvor højttalere er nødvendigt. Scenen her er fantastisk til store klassiske forestillinger med mange medvirkende. Rummet er til det – ligesom hele apparatet udenom med teatertårnet og den måde kulisserne kan håndteres på. I dag nøjes man jo ikke med at have én stue på scenen. Der skal mere til rent teknisk med lys, skiftende farver og mange muligheder for, at vi som skuespillere går ud og ind ad dørene," forklarer Sonja Oppenhagen.

På den store scene har Sonja Oppenhagen haft mange pudsige oplevelser. Hun kan ikke helt lade være med at grine, da hun genfortæller en af de bedste.

"Jeg skulle engang føre operettestjernen Else-Marie ind på scenen, og hun var på det tidspunkt mere end 80 år gammel. Der skulle jeg snurre hende rundt, mens hun havde bind for øjnene. Idéen i optrinnet var, at jeg skulle tage bindet af, men i det øjeblik jeg gjorde det, hoppede tænderne ud af munden på hende og fald ned på gulvet. Jeg nåede hurtigt at vende mig

om, samle gebisset op og give hende det i hånden, mens jeg dækkede for, at hun selv kunne sætte tænderne i munden igen. Lidt senere ude bagved kom jeg til at grine helt hysterisk over episoden. "Jeg har samlet Else-Maries tænder op, jeg har samlet Ele-Maries tænder op"," husker Sonja Oppenhagen, at hun gik rundt og sagde.

Det var i de gode gamle dage. Der skulle nogen overtalelse til for at få Oppenhagen til at afsløre navnet på den afdøde operettestjerne, men mon ikke hun også selv i dag, kunne se det morsomme i historien? Else-Marie spillede Konsulinde Holm i 'Matador', hvor Karl Stegger spillede hendes mand.

Skuespiller i sort hul

Sonja Oppenhagen fortæller også, at Dronning Margrethe og prinsgemalen sad i deresloge midt for scenen, da skuespilleren var med i 'Skærmysler' sammen med Malene Schwartz for et år siden. Efter forestillingen blev der serveret champagne og canapées på sidescenen.

Tilbage mod muren på bagscenen står der nogle vogne og små borde med kostumer og rekvisitter. Det er, hvor hver skuespiller har samlet alt det, de skal bruge under forestillingen. Der hænger også et lille spejl, hvis nogen skal rettet på deres make-up undervejs. En skuespiller må aldrig lade andre tage ansvaret for tøj eller rekvisitter.

Næste stop er under scenegulvet, hvor der er en slags kælderetage med højt til loftet. Det er her fra skuespillerne kan komme frem på scenen gennem en lem for eksempel. I begyndelsen af 1980'erne, havde Sonja Oppenhagen en skrækkelig oplevelse her.

"Jeg spillede Andrea Margrethe i 'Nøddebo Præstegaard', og dengang var der trægulv hernede, hvor der i dag er betongulv. På det tidspunkt var man ved at reparere trægulvet. Jeg skulle, som alle de andre aftner, dukke op gennem en lem i gulvet, men håndværkerne udefra havde glemt at lægge brædderne på gulvet igen efter en reparation, så der var et kæmpestort hul lige her, hvor vi står nu."

Sonja Oppenhagen peger ned på gulvet, og fortæller videre:

"Jeg kunne ikke rigtigt se noget i mørket hernede, så lige da jeg gjorde klar til at dukke op på scenen, trådte jeg ned i hullet. Jeg nåede med nød og næppe at sætte armene ud til siden og fik den ene fod i klemme, så den hang ovenfor hullet. Jeg var omkommet, hvis jeg var faldet ned i hullet. Det virkede som et uendeligt dybt sort hul. Teatret står på nogle gamle pæle, så der har været mellem 10 og 20 meter ned. Jeg møvede mig op fra den akavede situation igen og skyndte mig op på scenen og spillede den lille scene, jeg skulle. Men da jeg kom ud bagefter, rystede jeg og tudede. Jeg spillede forestillingen færdig, for der

'Den politiske kandestøber' på Folketeatret med bl.a. Matthias Sprogøe Fletting, Sonja Oppenhagen og Jesper Riefenstahl. Foto: PR-Foto, Folketeatret.

var jo ikke tale om et dødsfald," siger Sonja Oppenhagen og griner lidt. "Det var meget chokerende, at håndværkerne havde glemt at lægge brædderne på igen," siger Sonja Oppenhagen.

Det konservative spøgelse

Efter Folketeatret er moderniseret i flere omgange, er der ikke så mange kringelkroge længere som for blot ti år tilbage. Senest med den nye foyer for godt og vel halvdet år siden forsvandt nogle af de sidste. Selv om der ikke er kringelkroge, kan der godt være mystik.

Mange teatre har et spøgelse, men spøgelse på Folketeatret er et af de mere aktive. Da teatret blev bygget om for få år siden drev det gæk med arkitekten, og da der var premiere på teaterdirektør Kasper Wiltons relancering og lettere viderebearbejdelse af 'Nøddebo Præstegaard' i 2013 gjorde det væsen af sig. Det er øjensynligt ikke meget for ændringer.

SONJA OPPENHAGEN

Hun er 68 år og fik sin skuespilleruddannelse på Odense Teater i 1971. Alt dette efter at have været balletbarn på Det Kongelige Teater. Siden har Sonja Oppenhagen spillet med i snart sagt alle genrer af teaterstykker, ligesom det er blevet til roller i film og tv. For eksempel rollen som Vicki Arnesen i Erik Balling og Lise Nørgaards 'Matador'. På teatret kan nævnes 'Svar udbedes' på Avenyt (1987), 'Anne Sophie Hedvig' (2002) og monologen 'Den kønneste pige i Armherst' af Emily Dickinson. Rollerne på Folketeatret har været rigelige lige fra 'Nøddebo Præstegaard' som den yndige unge pige til at begynde med og som moren til pigerne senere hen. Hun har også været med i forestillinger på Folketeatret som Henrik Ibsens 'En folkefjende' og Anne Linnetts første musical 'Roserne bryder ud'. Sidstnævnte var sammen med Henrik Koefoed, og de to spiller også sammen i det aktuelle stykke 'Den politiske kandestøber'.

På dagen for premieren på 'Nøddebo Præstegaard', det vil sige 20. november, skete der noget mærkeligt. På skuespillergangen hænger originalmanuskriptet fra 1888 boltet ind i væggen. På premieredagen faldt det ud af væggen. De ansatte på teatret spekulerer i, om det kunne være fordi spøgelse var utilfreds med Wiltons ændringer i manuskriptet og det faktum, at han havde lagt en ny sang ind i forestillingen?

I hvert fald var det mærkeligt, at en sædvanligvis meget godt fastmonteret montre faldt ud af væggen lige netop den dag. Normalt plejer spøgelse ellers kun at forsøge at forhindre folk i at åbne døre og den slags mindre driven gæk med personalet.

Lange bryster, tak

Øverst oppe boede direktøren på teatret Bjørn Watt-Boolsen med sin hustru Lis Løwert. De fik også lov til at bo der nogle år efter, han ikke havde jobbet mere. Sonja Oppenhagen kendte dem begge fra både tv-serien 'Matador' men også fra teaterforestillinger. I gamle dage spillede Oppenhagen to gange 'Nøddebo Præstegaard' hver lørdag og søndag. I pausen mellem de to forestillinger gik hun op til de flinke ældre skuespillere og fik et glas portvin.

I dag er lejligheden lavet om til skræddersal. Her har skuespillerne mulighed for at give deres besyv med, når det gælder kostumer. Teatrets kostumelager ligger dog primært på Hvidkildevej i Nordvest, hvor turnéproduktionerne produceres.

"Typisk ser jeg tegningerne af kostumerne til læseprøven. Det er ikke altid, jeg er helt enig i udkastet, men så finder vi ud af det ved fælles hjælp. Måske synes du, at den figur du spiller kræver noget andet tøj, der matcher den psykologiske profil bedre. Kostumet må gerne forære noget til rollen, og samtidig skal man helst have det godt i tøjet. For to år siden, da vi spillede 'Den stundesløse', mente kostumieren, at jeg som husbestyrerinde Magdelone skulle have store bryster og være meget rund i figuren. Jeg mente, at vi burde huske på, at hovedpersonen har en pen, en lang tynd en, så hvorfor ikke lave den indtørrede Magdelone om til et kisteskaft? I stedet for store bryster fik vi lavet nogle lange tynde risposer. Det var rigtigt sjovt. Det er et godt eksempel på, hvordan man kan ændre udtrykket. "Må jeg ta' på deres bryst," siger bogholderen, og så kan han ellers ikke rigtigt finde risposerne. Det var et fælles arbejde, hvor skræd-

Vi pludrer og pladrer. Hvad har du lavet i dag? Lortevejr! Nu om dage handler det ikke så meget om, at børnene har været uartige, men så er der andre problemer.”

dersalen gik med på mine tanker, og vi fik noget helt tredje ud af det,” siger Sonja Oppenhagen.

På vej ud af skræddersalen opdager hun sin mors gamle fine runde vinterhue, som hun har doneret til teatrets garderobe sammen med en flyttekasse af andre ting.

”Jeg kan ikke smide noget ud!”

Hygge i garderoben

I teaterhuset befinder sig også 165 pladser på Hippodrom-scenen, der oprindeligt var et loftsrum, som Preben Harris forvandlede til en lille scene. Her blev der spillet ny dansk dramatik. Det var også i Harris' tid, at Lily Broberg ofte spillede på Folketeatret.

”Hun var en skrap dame, men hun var også kærlig. Vi unge havde stor respekt for hende, og det var fantastisk at være vidne til, hvordan hun påtog sig en mentorrolle overfor os. Lily Broberg arbejdede med os af egen fri vilje og fortsatte indtil den sidste replik sad, som den skulle,” fortæller Sonja Oppenhagen.

Hun kommer i tanke om den store skuespiller, da vi er nået frem til garderoberne. Der hvor skuespilleren kan lukke døren, få sig en lur og sminke sig og måske nå lidt kontorarbejde.

På et lille bord mellem de fire garderaber står resterne af en lille fest, skuespillerne holdt fredagen forinden. En flødebolle og en halv småkage er der tilbage.

”Vi prøver at gøre det lidt hyggeligt. En fest hos os er ti minutter stående efter forestillingen med et lille glas portvin. Vi forsøger at hygge os i garderoben og skabe en rar stemning inden forestillingen. Vi pludrer og pladrer. Hvad har du lavet i dag? Lortevejr! Nu om dage handler det ikke så meget om, at børnene har været uartige, men så er der andre problemer. Det er også en art mental renselse at gøre sig klar heroppe, inden man skal på scenen. Skuespillerne skal senest være på teatret tre kvarter før tæppet går op, men på den aktuelle forestilling har vi brug for mere tid på grund af kostumer. Vi går faktisk typisk ned bag scenen klokken kvart over syv, når klokken ringer første gang, hvis vi skal spille klokken 19.30. Det betyder rigtigt meget i en

ensembleforestilling lige at stikke hovederne sammen. Det er aldrig en god idé at gå lige ind fra gaden,” siger Sonja Oppenhagen.

Hun er taknemmelig over at have en dejlig garderobe. Det er lidt anderledes, når man er på turné.

”Der kan du godt glemme dine fine fornemmelser. På et tidspunkt kom der en regel om, at der skulle være minimum 18 grader, der hvor vi klædte om. Som ung har jeg prøvet at stå på stole og klæde om, fordi der var så sindssygt koldt på gulvet. De fleste steder er forholdene efterhånden helt fine, selv om man risikerer at vente på det ene spejl alle skuespillere må dele.”

FOLKETEATRET

Har været teater siden 1857 og var til at begynde med det man kaldte et ”sekond-teater”. Et nedsættende udtryk for et privat andenrangsteater, hvor man blandt andet spillede de stykker, der ikke fandt nåde for censuren på Det Kongelige Teater. Siden må man sige, at Folketeatret har arbejdet sig op til at være et ligeværdigt supplement med adskillige stykker moderne dramatik fra udlandet. Forestillingen ’Nøddebo Præstegaard’ er født på teatret og har siden være en god del af teatrets identitet sammen med et væld af andre stykker fra folkekomedier til dramaer. Blandt cheferne kan listes Poul Gregaard, Thorvald Larsen og Bjørn Watt-Boolsen. Og naturligvis ikke at forglemme Preben Harris i 30 år frem til 2001. I 2007 blev teatret fusioneret med Det Danske Teater. I dag er der således ofte turnéudgaver af de forestillinger, som har premiere på teatret. I 2015 fik man nyt indgangsparti i Nørregade, så man rent faktisk kan se, at her ligger et teater.

Dubbing-kursus

Ved Lars Thiesgaard

Kurset er delt op i to moduler DUB-1 og DUB-2, der hver er af tre dages varighed. Kurserne afholdes på STUDIET og i det professionelle dubbing-studie SDI MEDIA i København.

På DUB-1 kurset arbejder vi med at lære de grundlæggende færdigheder i ”kunsten at dubbe” og får et indblik i dubbing-branchens opbygning og mekanismer.

På DUB-2 kurset arbejder vi videre på det grundlag vi har fra DUB-1, og går videre med at finde frem til hver enkelt kursists ”tegnefilmsstemmer”. Kurset afsluttes med at hver kursist indspiller en stemmeprøve, som man efter kurset kan lægge ind som lydfil i DSF-håndbogen og bruge til at søge arbejde på de forskellige dubbingstudier i Danmark.

Kursusdatoer i 2017:

8-10. april DUB-1 13-15. maj DUB-2 16-18. september DUB-1
14-16. oktober DUB-2 11-13. november DUB-1

Læs mere på: www.studiet.eu

Tilmelding: Tinethiesgaard@gmail.com

Gramex midler kan søges.

At spille sig selv

Scenekunstnere ser man oftere og oftere bruge sig selv og deres egen private historie professionelt. Hans Rønne fortæller om sin barndom og bruger den som motor til at berette om Abraham, en central figur i både Toraen, Biblen og Koranen. Edhem Jesenkovic, flygtning fra det der var Jugoslavien, fortæller i bevægelse og lyd om at flygte uden nogensinde at nå frem.

Tekst Simon Jeppesen

De deltager begge i en soloperformance-festival i Aarhus og Herning. Sceneliv har taget en snak med dem om at tage privatlivet med på scenen.

Hans Rønne går på scenen og siger:

“Godaften.” Han er afslappet. Iført en sort, enkeltraded Hugo Boss jakke, sorte bukser og sorte sko. Jakken og bukserne er tydeligt krølledede. Skoene, Lloyd, er velpudsede. Både sko og jakke er købt af Hans Rønne privat. De var begge fejkøb. Hans er 63 år, fik en idé om at “klæde sig som sin alder” sådan lidt mere stilfuldt. Men både jakke og bukser var for pæne til Hans Rønne, for “kontoragtige”, så han kom aldrig til at gå i dem – privat.

På scenen fortæller Hans om sin barndom. Om sin bedstemor på 63 år der sov på Hans’ værelse efter, at hendes mand døde, da Hans var selv 5-6 år gammel. Hun fortalte fra Det gamle Testamente. Om bl.a. Paradiset og om Abraham og hans søn Isak.

Hans Rønne voksede op i den lille by Gedsted i Himmerland ved Limfjorden. Barndomshjemmet var præget af en solid, grundtvigiansk kristendom. Hans far var spejderleder, kirkesanger, lærer i Landsbyskolen, underviste blandt andet i religion.

Hans troede på Gud dengang. Han troede på paradiset, bedstemor pegede ud mod pynten ved fjorden, hvor det lå.

Da Hans kom i skole ændrede det sig. Hans kammerater stillede spørgsmål, som der ikke var svar på i bedstemoderens kristendom. Der var ikke nogen “i det høje” der holdt øje med alt, hvad han gjorde:

“Jeg opdagede, at jeg kunne både ryge tobak og onanere uden at der faldt brænde ned.”

På scenen fortæller Hans Rønne om dengang han opdagede, at det paradis som bedstemoderen pegede ud mod var fyldt med brugte kondomer.

Publikum griner.

Virkeligheden forhandles

Hans Rønne forhandler sin egen identitet med publikum og lægger sig dermed op ad en dokumentarisk bølge i tiden, fortæller Laura Luise Schultz, lektor ved Institut for Kunst- og kulturvidenskab ved Københavns Universitet. Han er ikke den “rigtige” Hans Rønne, han er heller ikke ikke Hans Rønne. Han er et “jeg”, som både er og ikke er Hans Rønne. Et sted i mellem fiktion og virkelighed.

Vi har ikke én identitet, og der er ikke én given, uforanderlig virkelighed. Vi forhandler hele tiden om virkeligheden i den eksplosion af sociale medier, der er omkring os. Det afspejles for eksempel i reality- og dokumentarprogrammerne, der blander genrerne i bevidstheden om, at “virkeligheden” er afhængig af de sammenhænge, hvor den bliver fortalt.

I scenerummet betyder det, at det teatral og virkeligheden uden for teaterrummet smelter sammen. Både skuespillere og publikum kan være aktører som “sig selv”.

Laura Luise Schultz nævner en række helt aktuelle eksempler: Claus Bech Nielsen som har gjort sit liv til et værk, hvor hans identitet er til konstant forhandling. Hassan Preisler hvor forestillingen ‘Brun Mands Byrde’ bl.a. sælges sådan: “Mød Hassan Preisler i rollen som Hassan Preisler!” og ikke mindst ‘Human Afvikling’ hvor spastikeren Jacob Nossell er centrum i “et unikt spændingsfelt mellem legesyg teaterfortælling, hudløst ærlig selvbiografi og hardcore forskning”.

Hans Rønne forklarer:

“Når jeg kobler til det private, er der noget forsonende, noget vi er fælles om, hvor publikum tænker: Sådan har jeg det også.”

Hans Rønne breder sin fortælling ud: Med afsæt i myten om Abraham som stamfader til først sønnerne Isak og Ishmael og derefter til en stor del af alle os andre fortæller han om tre religioner, der ligner hinanden, har nogle af de samme grundlæggende fortællinger og dog er så forskellige: jødedommen, kristendommen og islam.

Hans vender tilbage til sin egen historie. Fætterten viste ham et billede fra sit kibbutzophold: en sexet israelsk kæreste:

“Der ville jeg ned og det kunne kun gå for langsomt!”

Publikum griner igen

Laura Luise Schultz fortæller, at det private stof giver identifikation og en autenticitet. Vi er i et virkeligt rum med et rigtigt menneske.

Faren kan være navlepilleri. Det private risikerer at blive for privat, for ureflekteret, til at man som publikum kan finde sig selv i det:

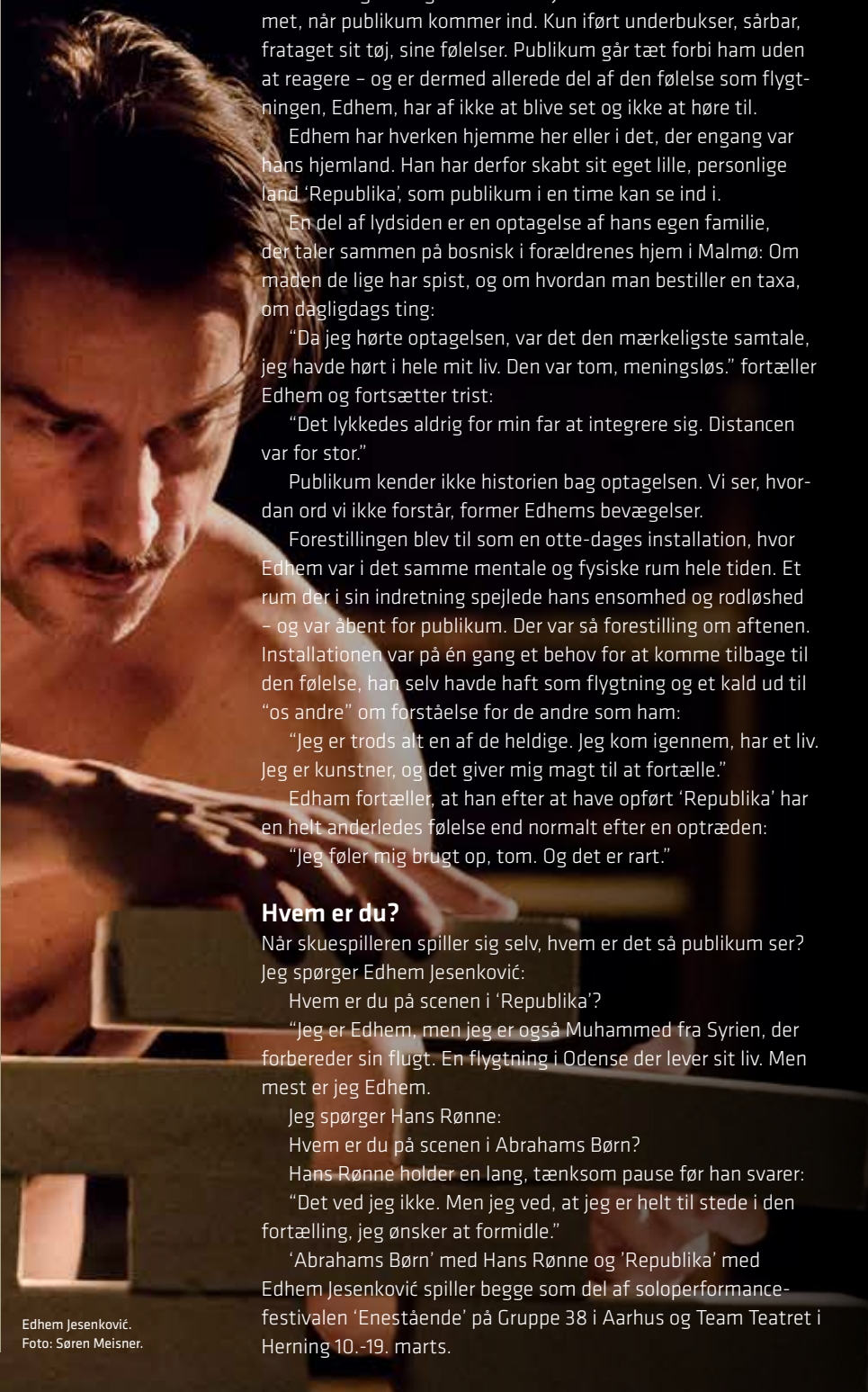
“Men det er et kvalitetsspørgsmål. Har det kant og kritisk refleksion?”

HANS RØNNE. Født 1953 i den lille Vesthimmerlandske by Gedsted i en solid grundtvigiansk kristen familie som den næstældste (eneste dreng) i en søskendeflok på fem. Sejlede som dæksdreng, meldte sig ud af folkekirken, blev uddannet skolelærer og derefter militærnægter på det aarhusianske børneteater Kaskadeteatret. Han kom med i deres forestillinger, fordi han var en habil gymnast. Dannede i 1984 sit eget lillebitte TEATRET med sin kone, scenograf Gitte Baastrup, hvor han har lavet en række forestillinger, ofte med afsæt i privat stof. Han er igen blevet medlem af folkekirken. Han har to børn og tre børnebørn.

EDHEM JESENKOVIĆ, Født 1977 i Sarajevo i Bosnien-Hertzegovina, det daværende Jugoslavien. Flygtede i 1993 til Sverige med sin familie. Blev i 1999 blev færdiguddannet fra Den Kongelige Svenske Balletskole. Har været med i en lang række kompagnier og projekter. Hans 'Dilemma Of Obedience', blev Reumert-nomineret i 2013 for den bedste danseforestilling.

Bor i København og arbejder som koreograf. Han har en datter på otte.

IKKE IKKE MIG. På scenen er Hans Rønne ikke Hans Rønne, men han er ikke *ikke* Hans Rønne. Begrebet "ikke ikke mig" stammer fra instruktør og teaterteoretiker Richard Schechner og betegner skuespilleren, der står på scenen som sig selv, men samtidig er iscenesat og derved indgår i en refleksion over selvet, og de relationer selvet indgår i.

Edhem Jesenković.
Foto: Søren Meisner.

Fremmed

Danseren og koreografen Edhem Jesenković står allerede i rummet, når publikum kommer ind. Kun iført underbukser, sårbar, frataget sit tøj, sine følelser. Publikum går tæt forbi ham uden at reagere – og er dermed allerede del af den følelse som flygtningen, Edhem, har af ikke at blive set og ikke at høre til.

Edhem har hverken hjemme her eller i det, der engang var hans hjemland. Han har derfor skabt sit eget lille, personlige land 'Republika', som publikum i en time kan se ind i.

En del af lydsiden er en optagelse af hans egen familie, der taler sammen på bosnisk i forældrenes hjem i Malmø: Om måden de lige har spist, og om hvordan man bestiller en taxa, om dagligdags ting:

"Da jeg hørte optagelsen, var det den mærkeligste samtale, jeg havde hørt i hele mit liv. Den var tom, meningsløs," fortæller Edhem og fortsætter trist:

"Det lykkedes aldrig for min far at integrere sig. Distancen var for stor."

Publikum kender ikke historien bag optagelsen. Vi ser, hvordan ord vi ikke forstår, former Edhems bevægelser.

Forestillingen blev til som en otte-dages installation, hvor Edhem var i det samme mentale og fysiske rum hele tiden. Et rum der i sin indretning spejlede hans ensomhed og rodløshed – og var åbent for publikum. Der var så forestilling om aftenen. Installationen var på én gang et behov for at komme tilbage til den følelse, han selv havde haft som flygtning og et kald ud til "os andre" om forståelse for de andre som ham:

"Jeg er trods alt en af de heldige. Jeg kom igennem, har et liv. Jeg er kunstner, og det giver mig magt til at fortælle."

Edhem fortæller, at han efter at have opført 'Republika' har en helt anderledes følelse end normalt efter en optræden:

"Jeg føler mig brugt op, tom. Og det er rart."

Hvem er du?

Når skuespilleren spiller sig selv, hvem er det så publikum ser? Jeg spørger Edhem Jesenković:

Hvem er du på scenen i 'Republika'?

"Jeg er Edhem, men jeg er også Muhammed fra Syrien, der forbereder sin flugt. En flygtning i Odense der lever sit liv. Men mest er jeg Edhem."

Jeg spørger Hans Rønne:

Hvem er du på scenen i Abrahams Børn?

Hans Rønne holder en lang, tænk som pause før han svarer: "Det ved jeg ikke. Men jeg ved, at jeg er helt til stede i den fortælling, jeg ønsker at formidle."

'Abrahams Børn' med Hans Rønne og 'Republika' med Edhem Jesenković spiller begge som del af soloperformance-festivalen 'Enestående' på Gruppe 38 i Aarhus og Team Teatret i Herning 10.-19. marts.

Invitation til en fantastisk eftermiddag i teaterhistoriens navn

Det Sociale Forbunds Udvalg inviterer igen til en spændende eftermiddag med okus på vores historie.

Denne gang får vi alt det bedste fra den teaterhistoriske skattekasse, når teaterhistoriker og forskningsbibliotekar Alette Scavenius åbner op for godteposen og tager os med gennem teatrets vigtigste nedslagspunkter gennem de sidste 300 år.

For at sætte yderligere krydderi på det hele, vil hun også vise os også nogle af alle de spændende ting og sager, som Det Kongelige Biblioteks enorme samling rummer.

Arrangementet foregår mandag 20. marts kl. 19.00 i Kulturarvs-salen på Den Sorte Diamant. Det er gratis, men tilmelding er nødvendig.

Skriv til Iijovo@yahoo.dk

Vi glæder os og håber at se jer alle sammen.

Kærlig hilsen

Andreas Jebro og Linnea Voss

Fra alger på dansescenen til opera i private hjem

Christian Lollike. Foto: Frida Gregersen

Når man vender den mere traditionelle og etablerede verden ryggen, om så det er inden for teater, dans eller opera, handler det om at have is i maven. Der er hårdt men også spændende og givtigt i grøftekanten frem for midt på landevejen. Tag med på en tur ind i tre eksperimenterende kunstneres baghaver.

Af Jacob Wendt Jensen

Med al mulig respekt for en genopsætning af Holbergs 'Jeppe på Bjerget' i dramatikernes oprindelige ånd, så har man dog i den situation et godt og solidt grundlag at begynde sit arbejde på. Arbejder man med originale forestillinger, begynder man mere fra bunden og arbejdet kan være hårdere. Og arbejder du med smallere, mere aparte temaer eller decideret smider rundt med kunstneriske håndgranater i andedammen, kræver arbejdet i både teater, dans og opera endnu mere passion og knofedt.

Christian Lollike, kunstnerisk leder på teatret Sort/Hvid, har vakt opmærksomhed med stribevis af nyskabende teaterstykker de senere år. 'Manifest 2083', 'The Provocateur' og senest 'Living Dead'. Om teatret som passion siger Christian Lollike:

"Teatret er overordentligt tidskrævende. Det smukke i det er, at det er en kollektiv psykose, men det æder samtidig dig og dine nærmeste op. Processen er ond, hvor man i mange uger efter premieren skal samle sig selv op og finde energien."

Skider på målgruppen

Lollike er belønnet med to Reumert-priser og en stribe andre anerkendelser. Der har således ikke været mangel på anerkendelse til Christian Lollike. Heller ikke fra det etablerede teater-Danmark, idet han for eksempel har modtaget støtte fra Statens Kunstfond i flere omgange.

Men derfor skal man alligevel kæmpe, hvor den nyskabende kunst fødes. Hvad kræver det at arbejde med teaterstykker, der

må siges at være avantgarde og samtidig i den provokerende afdelingen af slagsen?

"Is i maven," lyder det korte svar fra Christian Lollike, der gerne uddyber:

"Det kræver for det første, at man tør skide på målgruppe dit og dat, så man ikke forvandler eller omtænker den originale idé for at imødekomme et eller andet publikum. Altså som man gør i det venlige teater, som jeg synes præger landskabet. På Sort/Hvid har vi en optimal situation, fordi vi kan tillade os at lave det, vi synes er interessant. På den måde vi synes, det er interessant og kun på den måde. Engang blev jeg altid spurgt "hvad kan teater som film ikke kan?" Men teater for mig er et rum eller en platform hvorpå og hvori alt kan ske. Vi kan vise film i rummet, hvis det er det vi, vil og vi kan blande film, dans, teater og billedkunst. Alt er muligt," siger Christian Lollike.

Han beskriver sine arbejdsforhold således og understreger, at han ikke er misundelig på den mere etablerede teaterverden:

"Ofte tænker jeg på, at politikere og erhvervsfolk kan lære af alle os teaterfolk. Jeg synes, som hovedregel, at vi får ufatteligt meget ud af ufatteligt lidt, og vi er bedre til at administrere regler end for eksempel de ledende magthavere."

Optimisme trods alt

Når Christian Lollike får idéer til sine teaterstykker, lader han sig inspirere af film, digte, billedkunst og samfundsanalyser fra tænkere og filosoffer.

"Faktisk ser jeg altid efter nye greb, og ofte ser jeg greb, som jeg omformer eller får lyst til at folde mere ud. Sætte mere på spidsen. På den måde føler jeg mig egentlig altid som en tyv, fordi jeg ikke finder så meget nyt, men mere tænker i sammensætninger. Helt konkret har jeg på det seneste set tilbage på performance-kunst og æstetiske strategier fra 1960'erne og 1970'erne og har genbrugt mange af deres strategier," siger Christian Lollike og fortsætter:

"Teatret er på mange måder under pres på grund af nedskæringer men også på grund af det rigelige udbud fra HBO og Netflix. Jeg tror, de fleste i branchen fornemmer, at et opbrud er nødvendigt. Teatret skal genopfindes og her tænker jeg også på produktionsformerne og formaterne. Jeg er egentlig ret optimistisk, selv om jeg synes, de økonomiske vilkår gør vores arbejde vanskeligt. Den politiske logik, og dermed også til en vis grad teaterchefernes logik, er bundet op på tal, men alligevel synes

Foto: Home Opera

jeg, man mange steder ser, at teatercheferne også er klar over, at der skal ske noget nyt.”

Dansen væk fra scenen

Tina Tarpgaard er danser og koreograf og kunstnerisk leder af Recoil Performance Group. Hun er hele tiden på udkig efter nye ubrugte elementer til sine danseforestillinger. I slutningen af 1990'erne begyndte hun, som en af de første i Danmark at arbejde med digitale medier og fortsatte videre i 2000'erne.

”I kølvandet på den interesse blev jeg meget interesseret i at bruge videokameraet til at optage bevægelsen og frame kroppen. Jeg blev fascineret af at bruge kameraet i danseforestillingerne, fascineret af filmmediet og de sociale medier og ville vise dansen på en ny måde. Jeg har lavet danseforestillinger via skype og projiceret video op forskellige steder i bybilledet på forskellige former for arkitektur. Alt det handlede om at opsøge nye platforme og nye veje til at opleve dans og koreografi. Lysten til at lave noget helt andet manifesterede sig allerede hos mig, da jeg begyndte som professionel danser. Jeg havde simpelthen et ønske om at slippe ud af den sorte boks, som scenen udgjorde,” siger Tina Tarpgaard.

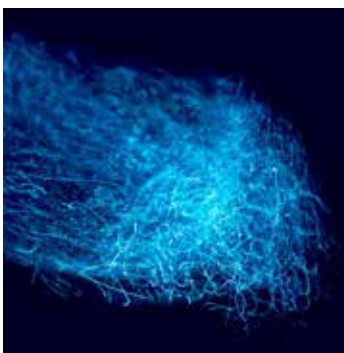
Recoil Performance Groups forestillinger var i denne periode mere stedsspecifik, men efter at have være væk fra det traditionelle scenerum kom den tilbage på scenen igen, hvor man så danserne interagere med de ting, der blev projiceret op på scenen.

”Det betød, at man for eksempel optog dansen live på scenen med et kamera, der sendte billederne ind i en computer, hvor der blev tilføjet grafik. Vi eksperimenterede med at bryde grænserne ned, hvor vi skubbede til scenen som rum og på den led, var vi også en del af en bølge, hvor der blev brugt mere teknologi i alle former for scenekunst.”

Kærlighed til biologien

Hos Recoil Performance Group havde man softwarekunstnere til at hjælpe med den tekniske side af sagen som for eksempel programmering af software til forestillingerne. Det var meget tidskrævende projekter, fordi det blandt andet tog lang tid at lave kodearbejdet og for eksempel kode om, når det var påkrævet.

”Rammen for forestillingerne kunne godt blive lidt rigide i længden. Lige så spændende det var for arbejdsprocessen at have det tredje element på scenen, ligeså definerende blev det for arbejdsprocessen, så jeg følte behov for at slippe af med det

Bioartist Pei-Ying Lin i laboratoriet hos Teater OM.

Tina Tarpgaard.

igen. Man kan sammenligne det med, dengang man opfandt scenelys og det var nyt og exceptionelt. Senere fandt brugen af det et mere naturligt leje, og sådan er det også gået med digital teknologi,” siger Tina Tarpgaard, og fortsætter:

”Derfor har vi nu sadlet om igen og bevæger os væk fra teknologien. Jeg har kastet min kærlighed over biologiens verden. Fra nuller og et-taller i computeren er vi gået over til at arbejde med forskellige former for liv på scenen. Vi mennesker har stor, og nogen gange ødelæggende, indflydelse på jordens økosystem. Det afspejler måske, at vi har tendens til at opfatte os selv som evolutionens ypperste og dermed nogle gange føler os overlegen i forhold til andre organismer. Den selvforståelse vil vi gerne udfordre med vores næste forestilling.”

Organisk lys på scenen

I forestillingen 'As I Collapse' bruger Tina Tarpgaard levende organismer på scenen ud over danserne – i form af alger, der giver lys fra sig, når de bevæger sig.

”Vi undgår at bruge mikroskoper på scenen og gør i stedet de mikroskopiske alger synlige ved at få dem til at lyse op – det gør de, når de bliver bragt i bevægelse. På den måde har vi muligheden for at lade algerne respondere på koreografien udført af danserne. Dansernes bevægelser påvirker nemlig de store plastikbeholdere og plastposer, algerne befinder sig i. I et ellers helt mørkt rum vil tilskueren altså ikke se danseren direkte, men i stedet få algernes lysende fortolkning af dansens bevægelser. Vi giver hierarkiet mellem de forskellige livsformer en anden dimension. I stedet for at være på toppen af hierarkiet indgår vi

Home Opera. Foto: Jan Windszus.

mennesker i en anderledes interaktion med de andre væsner,” siger Tina Tarpgaard.

Forestillingen får premiere 22. marts i Dansehallerne i København, og derefter skal den vises i blandt andet Aarhus, Odense og Ringkøbing og derefter i udlandet. Tina Tarpgaard har derfor en lille algefarm, hvor hun skal op på at lave 300 liter alger.

”Vi har foretaget en del research i Ringkøbing, hvor den lokale alge morild fra Vesterhavet har vist sig at passe fint til vores formål. Publikum kan forvente sig et lys skabt af en levende organisme på scenen. Det bliver usædvanligt for os at have noget levende med på scenen, men indtil videre har folk, der ikke normalt interesserer sig så meget for dans taget, godt imod idéen. At det handler om et andet levende væsen ved siden af vi mennesker, giver også muligheden for at adressere problemstillingen, hvordan vi opfører os overfor andet liv i universet. Vi kommer altså ind til kernen omkring bæredygtighed og perspektiverne i, hvordan vi mennesker kan tillade os at opføre os på jordkloden.”

Inspireret af den rytmiske musik

Allerede i 2013 fik operasanger Hetna Regitze Bruun taget patent på sit firmanavn 'Home Opera' i Danmark og året efter i Tyskland og i 2015 åbnede en afdeling i Schweiz. Patentet er vigtigt, fordi flere i både Danmark og Tyskland har forsøgt at efterligne konceptet, der går ud på at arrangere operaforestillinger i private hjem.

”Det er blevet mit fuldtidsarbejde at arrangere operaforestillinger i private hjem. Typisk samler vi 50 gæster til en forestilling, hvor vi serverer bidder af kendte og ukendte operaer. Det er helt uformelt, hvor køkkenet i det pågældende hjem typisk forvandles til bar, hvor du får serveret en drink og en snack, og vi sætter klapstole op i stuen. Derudover booker jeg musikere og operasangere, og jeg synger også for det meste selv. Både programmet og den specifikke location plejer at være hemmelig, indtil 24 timer før forestillingen. I virkeligheden bygger vi videre på den ældgamle tradition med salonmusik,” siger Hetna Regitze Bruun.

Sammenlagt har hun ti års erfaring med at arrangere opera i øjenhøjde med publikum som for eksempel Stand-up Opera

på Nørrebro. Hun er inspireret af den rytmiske musik, hvor man typisk serverer musikken på mere afslappet facon end på de store operascener.

”Den musikalske del af vores optræden er gennemøvet, uanset om vi synger for operakendere eller novicer. Til gengæld er programmet forskelligt fra optræden til optræden og fra land til land. Vi kommer med et godt kvalitetsprodukt, men det er moderne, fleksibelt og uhøjtideligt.”

Mellem to stole

Ud over at sammensætte musikprogrammet og booke sangere og musikere tager Hetna Regitze Bruun sig også af administrative opgaver som regnskab og opbygningen af avancerede betalingssystemer. Med hjælp fra en deltidsansat producer og praktiske hjælpere ved koncerterne.

”I både København, Berlin og Zürich har vi for eksempel et lager af stole, som jeg selv kører ud og sætter op. Det er simpelt-hen lettere for mig, for så slipper jeg for koordineringsopgaven, og sådan er det med en stor del af arbejdet. Vi er en lillebitte organisation, hvor udfordringerne er mange. På en måde sætter vi os mellem to stole, fordi vi både er traditionelle men også innovative. Vi er både private og offentlige. Samtidig er der uhyre meget koordination og organisering, fordi vi hele tiden flytter og er i forskellige lande på forskellige sprog. Vi skal også hver gang forklare konceptet til de nye værter, så de finder en tryghed i det hele. I alt har vi arrangeret mere end 130 koncerter,” siger Hetna Regitze Bruun.

De forskellige værter for koncerterne opfordrer deres venner til at købe billetter, og samtidig kan man købe billetter gennem Home Operas hjemmeside. For værten er arrangementet udgiftsneutralt. Til gengæld får vedkommende bragt et fornemt stykke underholdning hjem til sig selv.

”At tage en hel familie med ind for at se en rigtig opera er dyrt, og med Home Opera kan hele familien sidde på første række derhjemme. Vi kommer i alle typer hjem og sådan en forestilling er et godt sprængbræt til en fest eller noget som på anden måde kan stive værten af.”

Potentiale til at vokse

Idéen til konceptet opstod ved en tilfældighed, da Hetna Regitze Bruun drak kaffe hos en veninde i Berlin, der havde klaver og højt til loftet i sine stuer. Heldigvis var der en journalist til stede ved den første forestilling, og så var konceptet i gang. Næste skridt for Home Opera bliver at gå på udkig efter sponsorer efter de første år med udpræget uglamourøst learning by doing.

”Først for nylig har jeg besluttet at udbetale en symbolsk løn til mig selv, for jeg tror, vi har potentialet til at vokse meget mere. Måske går det en smule ud over min egen solistkarriere som operasanger at arbejde med Home Opera, men spændingen ved at udvikle firmaet kompenserer rigeligt for den ulempe. Og så er der glæden ved at hjælpe med at knække operakoden for et publikum, der mange gange ikke har hørt opera før,” siger Hetna Regitze Bruun og fortsætter:

”Vi viser noget til publikum, som vi brænder for, og derfor kan vi godt leve uden pensionsordning og en dyr bil. Jeg vil da godt indrømme, at jeg har været ved at kaste håndklædet i ringen flere gange undervejs, men møderne med mennesker i de forskellige lande, og det at vi kan binde folk sammen med musikken er det hele værd. Vi slutter alle koncerter af med at synge 'Den allersidste dans' fra filmen 'Mød mig på Cassiopeia' af Kai Normann Andersen. Dels giver udtalen nogle gode grin, og dels får jeg kontakt til min rødder, der stadig er plantet i den danske muld.”

Glem ikke dine fradrag

Når scene-kunstneren skal have sine fradrag er det meget vigtigt at have dokumentationen i orden. Der udover er det en god idé at kende reglerne og følge denne logik: De udgifter, man har på at tjene sine penge, kan typisk give fradrag.

Af Jacob Wendt Jensen

Det er vigtigt at tjene penge, og det er vigtigt at betale skat. Men det er også vigtigt at huske sine fradrag, så man ikke betaler for meget. Enkelte skuespiller er selvstændige med egen virksomhed, men langt de fleste er lønmodtagere blot med flere forskellige arbejdsgiver, og jer handler denne artikel om.

Når det gælder om at huske at få sine fradrag, handler det om at tænke praktisk. Det handler dels om at vide, hvad man kan få fradrag for, så man husker at få dem, men det handler også om at gemme dokumentationen for fradragene, så man over for skattevæsenet rent faktisk kan bevise, at man reelt har

haft udgifterne. Man skal forestille sig skattefar som en temmelig firkantet administrator, der kun tager beviser for gode varer, og selv om man har dem, er visse ting stadig til fortolkning.

Bijobs giver større fradrag

Marianne Sigetty er partner i advokatfirmaet Skouby og Sigetty, og der er hun ekspert i skatteforhold for kunstnere. Inden hun går til de praktiske råd, er det vigtigt at forstå følgende:

"Skuespillere, der er med i teaterstykker og film, vil oftest være lønmodtagere, og derfor har de også fradrag som almindelige lønmodtagere. De kan altså trække udgifter fra, der er nødvendige for at tjene de penge, de tjener. Men kun hvis de har betalt udgifterne selv. Ikke hvis arbejdsgiveren har betalt udgifterne," siger Marianne Sigetty og fortsætter:

"For skuespillere er det ikke usædvanligt, at man ved siden af sit hovedjob, det normale lønmodtagerjob, bijobber. Det kan være man, er ude og læse op på et gymnasium eller man holder et foredrag eller lignende. Enkle ekstrajobs. De kan sagtens defineres som en lille virksomhed, man har ved siden af det almindelige arbejde, og her kan man defineres som selvstændig eller honorarmodtager."

Humlen er nemlig, at fradragene slår forskelligt igennem i lønmodtageroptikken og den selvstændiges optik. Kort fortalt er fradrag for lønmodtagere kun muligt, når man kommer op over udgifter op 5.800 kr. Dog undtagen befordringsudgifter, kost og logi, kost og logi ved dobbelt huseførelse, arbejdsløshedsforsikring, efterlønsordning og kontingent til fagforening. De ting kan også trækkes fra, selv om man samlet set ikke har mere end 5.800 kr. i udgifter.

Når man er lønmodtager, er skatteværdien af fradraget 28,6 procent. Men hvis man via de forskellige bijobs kan opfattes som selvstændig eller honorarmodtager, er fradraget mere værd. Det foregår nemlig sådan, at man ved en indtægt for en oplæsning på for eksempel 10.000 kr. trækker udgifterne fra, for eksempel rejseudgifter for 1.000 kr. og så kun betaler skat af de 9.000 kr. Indkomsten opgøres efter et nettoprincip, og fradraget er således mere værd end lønmodtagerfradraget, fordi det tæller på den højeste skatteprocentsats.

Dokumentation, dokumentation og dokumentation

Skattesystemet fungerer udemærket for helt almindelige mennesker og lønmodtagere, men der er en tendens til, at landet ikke ligger sådan med kunstnere og skuespillere. Og derfor bør man selv være mere agtpågivende. Og hvornår bevæger man sig ud i tvivlstilfælde?

"Angående kostumer kan der være situationer, hvor skattevæsenet vil mene, at det kostume man har købt til en rolle også kan bruges privat, og så kan man kun trække noget af udgiften fra og det vil bero på et skøn fra skattevæsenets side. Jo mere specielt og relateret til rollen tøjet er, jo større er chancen for, at man kan trække det fra. Men kun hvis man kan dokumentere udgiften. For et par år siden førte en sangerinde en sag mod Skatteministeriet om fradrag for scenebeklædning og udgifter til frisør med videre. Højesteret statuerede i dommen, at udgifter til tøj, frisør og make-up med videre i almindelighed er privatudgifter, der ikke er fradragsberettigede, og at sangerinden ikke havde bevist, at der var grundlag for at tilsidesætte skattemyndighedernes skøn over de fradragsberettigede udgifter.

Skattevæsenet skønnede, at hun kunne fratrække 5.000 kr. og sagen viser, at domstolene meget sjældent omstøder den vurdering skattevæsenet én gang har foretaget. Især ikke hvis dokumentation er mangelfuld," siger Sigetty og fortsætter:

"I en anden sag hvor et ægtepar optrådte sammen, han med et helt særligt kostume og hende med fjerboaer, der kunne de godt argumentere for, at det var arbejdstøj. Fordi det var så særligt, men også fordi de havde dokumentationen i orden, og her mener jeg helt lavpraktisk, at de havde kvitteringerne på tøjet."

Som en pudsighed kan det nævnes, at når det gælder teatersminke, kan mandlige skuespillere trække hele udgiften fra, mens kvinder kun kan trække halvdelen af udgifter til teatersminke og make-up fra, fordi man skønner, at de også kan bruge sminken privat." Det er i den forbindelse en god ide at gemme dokumentation for private indkøb af sminke, hvis man vil have fuldt fradrag for de erhvervsmæssige udgifter.

Fradrag man typisk glemmer

Der er også spørgsmålet om, hvorvidt en skuespiller selv kan have overblikket over fradragene og sin skattebillet? Det må være op til den enkeltes færdigheder, mener advokaten.

"Jo mere dokumentationen er i orden, jo lettere er det selv at have overblikket. Har man ikke dokumentationen i orden, kan man få nogle standardtakster i fradrag, men de risikerer at være lavere end de faktisk udgifter, man har haft. Jo flere bijobs og jo flere udgifter jo større kan grunden til en revisor være," vurderer Marianne Sigetty.

Sådan noget som udgifter til en agent og udgifter til teaterre-kvisitter kan også trækkes fra og glem ikke rejseudgifter og udgifter til dobbelt huseførelse. Lad os sige, at man bor i København og midlertidigt skal tre måneder til Aarhus med en forestilling eller skal spille sommerrevy et andet sted end man bor, der kan man trække rejseudgifter fra, men man kan også trække udgifter til dobbelt huseførelse fra, fordi man er nødt til at bo to steder.

”Hvor det ikke er muligt at tage hjem og overnatte, kan fratrækkes udgifter til kost og logi efter reglerne om fradrag for rejseudgifter. Rejsen skal således vare mere end 24 timer, og et arbejdssted kan kun anses for midlertidigt i 12 måneder. Man kan enten fratrække de faktiske dokumenterede udgifter eller opgøre fradraget efter standardsatser. Satsen udgør 477 kr. pr. døgn for kost og 205 kr. for logi. Fradraget efter rejsereglerne kan ikke overstige 26.200 kr. pr. år. Man kan få fradrag for dobbelt husførelse i to år. Der gives et standardfradrag på 400 kr. pr. uge uden dokumentation eller fradrag for dokumenterede udgifter,” forklarer Sigetty.

Svært med arbejdsværelse

I den forbindelse er det værd at bemærke, at man ikke kan trække udgifter til arbejdsværelse fra som skuespiller, hvilket man af og til kan som musiker. Til gengæld kan man godt trække udgifter fra til inspirationsmateriale som bøger og film, hvis det handler om forberedelse til en specifik rolle, men ikke materiale der er til bredere inspiration. Der kan også være mulighed for som lønmodtager at få fradrag for rejseudgifter til en casting eller audition.

”Tankegangen er enkelt nok. Hvis man følger den logik, at man kan trække de udgifter fra, der er nødvendige for at få sin indtægt. Og så blot have i baghovedet, at skattevæsenet er lidt firkantede og gerne vil se dokumentation,” siger Marianne Sigetty.

DEADLINES OG FRISTER I LØBET AF ÅRET

Selvangivelsesfristen er 1. maj for lønmodtagere og 1. juli for personer der driver virksomhed eller for eksempel har indkomster i udlandet. I indtil fire år efter fristen kan man anmode om ændringer i selvangivelsen.

Personer, der har enkle økonomiske forhold og kun modtager en årsopgørelse for SKAT, er omfattet af den korte ligningsfrist. Det vil sige, at skattevæsenet kun kan ændre skatteansættelsen

senest den 1. juli i det andet kalenderår efter udløbet af indkomståret og ændringen skal gennemføres senest 1. oktober i det andet kalenderår efter udløbet af indkomståret.

Lempelse af uddannelsesloft

Partierne bag uddannelsesloftet, som blev vedtaget i december, er blevet enige om en justering.

Fremover bliver det muligt at tage mere end én uddannelse på lavere, tilsvarende eller højere niveau end ens nuværende uddannelse, men det kræver, at man først påbegynder den nye uddannelse seks år efter, at det første eksamensbevis er i hus.

Tidligere betød uddannelsesloftet, at hvis man eksempelvis havde en professionsbachelor, kunne man som udgangspunkt ikke blive optaget på en ny professionsbachelor eller på en bachelor på et universitet.

Det ændres nu, men man skal som nævnt vente seks år på at indlede den nye uddannelse. Det betyder, at en sygeplejerske eksempelvis kan arbejde op til seks år, før han eller hun kan ud-danne sig til eksempelvis læge.

Før ændringen var det kun personer, der af helbreds-mæssige årsager ikke længere kunne anvende deres uddannelse, eller som havde en forældet uddannelse, der havde lov til at tage en ny.

Den nuværende positivliste over uddannelser, man kan få lov at tage uanset tidsbegrænsning, er stadig gældende. Det betyder, at man på disse uddannelser ikke behøver vente til seks år efter endt uddannelse. På positivlisten står bl.a. uddannelser som installatør, landinspektør og matematik.

Runde fødselsdage

Karin Jagd	21. marts	60 år
Jennie M. Nielsen	25. marts	60 år
Sue Hansen Styles	27. marts	60 år
Thorkild Demuth	28. marts	90 år
Anette Sørensen Habel	29. marts	50 år
Pia Hessner	29. marts	60 år
Finn Rye	2. april	70 år
Mette Marckmann	4. april	50 år
Mette Bentzen	7. april	70 år
Ulla-Britta Jørgensen	13. april	75 år
Finn Nielsen	21. april	80 år
Anette Karlsen	24. april	70 år
Claes Bang	28. April	50 år
Anna Tulestedt	29. april	50 år
Per Pallesen	30. april	75 år
Bodil Sangill	30. april	85 år

KOMMENDE KURSER I DSF STUDIO

MED FOKUS PÅ DIT HÅNDVÆRK

ÅBEN STUDIO KØBENHAVN

Fri træning for 200 kr. pr. halvår.

NYT I MARTS

Filmskuespil

Emma Balcázar, onsdage fra 22/3

Der arbejdes med screen presence, private moments, tid og rum i dialogarbejde. Udover at være på gulvet, afprøves forskellige teknikker og performanceanalyse.

Emma Balcázar er uddannet dramapædagog og filminstruktør fra Den Danske Filmskole. Hun har coachet og undervist efter egen metode i flere år, været Robert nomineret for filmen 'Tro håb og sex' og er i gang med at udvikle sin første spillefilm.

Hold øje med kommende kurser og arrangementer:

Foredrag

Mette Ingvarsten: Red Pieces, 27/3, frist 25/3, gratis billetter til de første 10

Mette Ingvarsten vil tale om sine seneste forestillingsundersøgelser. Med afsæt i en nuværende interesse i porno og den aftagende privathed, vil hun reflektere over forholdet mellem seksualitet, nydelse, performance og økonomi.

Mette Ingvarsten er dansk koreograf og danser og bosat i Bruxelles. Uddannet fra kunsthøjskolen P.A.R.T.S og har en Ph.d. i kunstnerisk research af koreografi.

Foredrag

Mette Edvardsen, 6/4 og forestillinger 4-5/4, frist 1/4, gratis billetter til de første 10

Mette Edvardsen taler om sit arbejde og nuværende research med afsæt i trilogien med værkerne 'Black', 'No Title' og 'We to be'. Der tilbydes endvidere gratis billetter til forestillingen 'We to be' den 5/4.

Norske koreograf og performer Mette Edvardsen arbejder internationalt inden for feltet performativ kunst og medier.

Improvisation II workshop

Ole Boisen, 22-23/4, frist 15/3

Weekend-workshop for øvede impro-skuespillere. Fang impulserne og sæt dem i spil med andre. Hold dit værktøj skarpt med høj intensitet, autentisk nærvær og stor spilleglæde.

Ole Boisen optræder og underviser i improvisation på teaterskoler, filmskoler og højskoler og har mange års erfaring med improgruppen 'Alt på et bræt'.

Voicelab stemmelaboratorium

Perrin Manzer Allen, 25-29/4, frist 17/3

På denne eksklusive Master Class får du mulighed for udbygge og udforske din sangstemme i et intensivt arbejde med den efterspurgte tyske vocalcoach, Perrin Manzer Allen.

Dubbingkursus

Sonny Lahey, 1-5/5, frist 31/3

Stift bekendtskab med de mange tegnefilms- og stemmetyper samt live-action og vær parat til at lege med din stemme og komme ud i alle kroge af følelsesregistret.

Sonny Lahey, dubbinginstruktør, vokalproducer, tegnefilmskuespiller og sanger har arbejdet som dialog-instruktør siden 2004 og instrueret danske stemmer på talrige serier og biografier.

Meisnerteknik

Sarah Boberg, 31/5-2/6, frist 17/3

Meisnerteknik er en konkret arbejdsmetode, der fokuserer på nærvær og samarbejde og som styrker skuespillernes koncentrations- og perceptionsevne.

Sarah Boberg, uddannet skuespiller og underviser fra Actors Studio og William Esper Studio i NY. Sarah er kendt fra sin medvirken i bl.a. tv-serierne 'Broen' og '1864' og utallige teaterforestillinger.

Voice workshop

Patsy Rodenburg, 15-16/6, frist 24/4

Work on how to prepare for speaking and performing Shakespeare.

Patsy Rodenburg, OBE, has been the Head of Voice at the prestigious Guildhall School of Music and Drama in London for 26 years.

AARHUS

Oplæsningskursus

Dan Schlosser, 15-19/5, frist 30/3

Oplæsnings- og stemmearbejde med fokus på lydbøger.

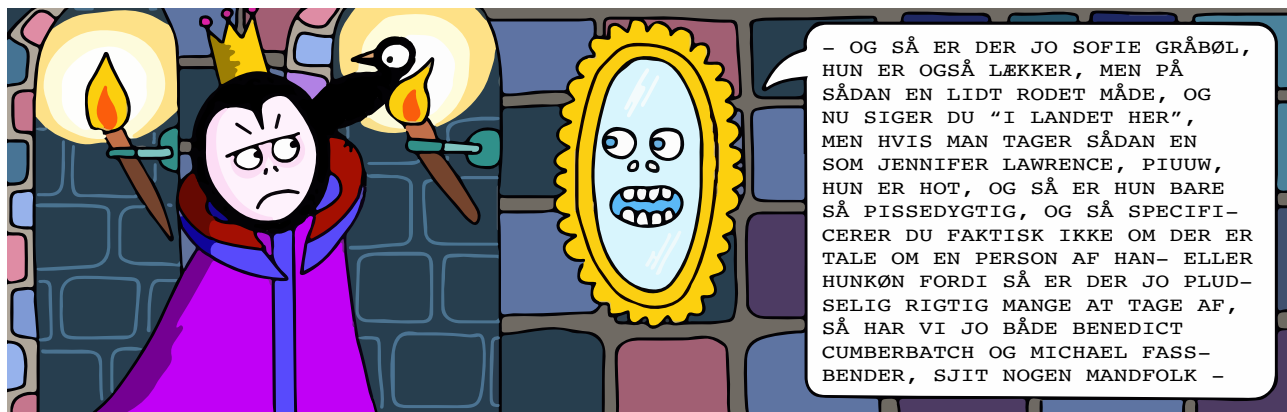
Dan Schlosser har ved siden af det egentlige skuespillerarbejde beskæftiget sig meget med oplæsnings- og indlæsningsarbejde i alle tænkelige afskygninger.

Læs mere om kommende kurser, frister og tilmeld dig på skuespillerforbundet.dk/DSF Studio

LÆS MERE OG TILMELD DIG KURSERNE PÅ
SKUESPILLERFORBUNDET.DK/DSF STUDIO

D'O'INK

Af Mikkel Stubbe Teglbjærg

Til kamp for et bedre dagpengesystem og nye arbejdsområder

For nylig tog vi i Dansk Skuespillerforbund initiativ til en megafon-undersøgelse om medlemmernes arbejdsliv. Resultaterne er netop offentliggjort og er desværre ret klare og ikke positive. Nuvel, det er ikke nødvendigvis tal, der kommer helt bag på mig, men alligevel. De gør det meget klart for mig, hvor der stadig er meget at gøre.

Undersøgelsen viser, at størstedelen af forbundets medlemmer har en indkomst, som de kun opnår ved at konstruere sig frem til et større patchwork-tæppe. Det man uden at overdrive kunne kalde et kludetæppe af diverse A- og B-indkomster. Hele 63 procent af de adspurgte medlemmer svarer, at dagpengesystemet ikke fungerer for dem, selv om de mellem deres mange forskellige jobs også er delvist afhængige af dagpenge.

Endvidere føler godt og vel en tredjedel af Dansk Skuespillerforbunds medlemmer sig utrygge i forhold til deres økonomiske situation, og lige omkring den samme andel af medlemmerne overvejer at droppe deres fag og lave noget helt andet.

Undersøgelsen viser, hvor vanskeligt det arbejdsmarked, som medlemmerne bevæger sig på, i virkeligheden er. Det er vanskeligt nok i sig selv at være i en usikker branche med svingende indkomst med mange forskellige arbejdsgivere i løbet af året. Samtidig har vi et dagpengesystem, der ikke er hensigtsmæssigt for folk, der arbejder atypisk. Det er svært at leve op til dagpengereglerne, når man hopper fra tue til tue. Systemet er ikke gearet til, at man har så mange arbejdsgivere og mange huller. Det er ikke længere et vilkår, vi er ene om. Vi deler efterhånden skæbne med 400.000 andre lønmodtagere i Danmark, der også arbejder atypisk. Det gør ikke situationen mere holdbar, men det gør det noget nemmere at få disse problematikker løftet op på et højere plan.

Når jeg læser disse tal, bliver jeg dog stadig forundret over jeres robusthed. Jeg har sagt det før, og det er en uomtvistelig sandhed, at medlemmer i Dansk Skuespillerforbund hører til

de mest fleksible og robuste lønmodtagere, man kan forestille sig.

For med disse vilkår er det nemmere bare at give slip på faget, og se sig om efter noget andet. Man slipper for usikkerheden, kan måske se frem til en stabil indtægt, ordentlig pension og vide om man skal arbejde tidligt eller sent. Men sådan er det ikke for os. Ikke kun i hvert fald. Det giver mening at være i vores fag på trods af vilkårene. Men selvom I er robuste, så sætter undersøgelsen også fed streg under vores fortsatte arbejde. Vi skal og må blive ved med at arbejde på at få et bedre dagpengesystem, bedre løn og bedre arbejdsvilkår. Vi skal blive ved med at forsøge at forbedre mulighederne på alle disse områder. Det kan indimellem forekomme som et Sisufos-arbejde. Og mange medlemmer svarer også i undersøgelsen, at de ikke oplever, at kunsten sættes særlig højt i samfundsdebatten. Også her har vi en opgave i forbundet. Fortsat.

Så vi bliver ved med disse kerneområder; at arbejde for at I medlemmer med så høj faglighed, fleksibilitet, nærvær og kompetencer bliver anerkendt både lønmæssigt og samfundsmæssigt. Vi bliver ved.

Katja Holm

Foto: Karoline Lieberkind

TEATER V

PELLE KOPPELS DRAMATISERING AF
JANNE TELLERS UNGDOMSBOG

NORDJYSKE

PLUSDAGE.DK

KULTURKONGEN.DK

UNGT TEATERBLØD

CPH CULTURE

FORBRUGERMANIA

TEATERAVISEN

30. JAN - 31. MAR

Ø GAVEIDÉ TIL DEN TEATERTOSSEDE ÅRS KORT TET

TEATER AD LIBITUM

- FRI ADGANG TIL ALLE FORESTILLINGER PÅ TEATER V
- MINIMUM 60 KR. I RABAT PÅ LEDSAGERBILLETTER
- ADGANG TIL EKSKLUSIVE ÅRSKORT-ARRANGEMENTER
- 15% RABAT I TEATERBAREN

KUN
kr. **500,-**
Studerende
& unge u/25
kr. **350,-**

LÆS MERE
og køb dit årskort
på teater-v.dk

UDSOLGT
19. - 21. JAN
EN MAND DER
HEDDER OVE
EKSTRA

FORESTILLING FOR ÅRSKORTHOLDERE
18. MAR

28. - 29. APR
STIK MIG EN
MUSE

4. - 6. MAJ
M.I.S. NATTEN
LANG

7. APR - 21. MAJ
KARIUS OG
BAKTUS